

Aan Provinciale Staten van de Provincie Utrecht
T.a.v. de heer H. Schoen
Postbus 80300
3508 TH Utrecht

Zeist, 11 mei 2012

Betreft: Zienswijze Stichting Milieuzorg Zeist e.o. op ontwerp-Provinciale Ruimtelijke
Structuurvisie (inclusief de Plan-MER) en Provinciale Ruimtelijke Verordening

'Van kwantiteit naar kwaliteit...?'

Geachte leden van PS,

Voor de periode van 3 april tot en met 14 april 2012 is de ontwerp-Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie (verder: PRS) en bijbehorende Verordening (verder: PRV) voor het indienen van zienswijzen ter inzage gelegd. Ten behoeve van de PRS is tevens een zogenaamde Plan-MER opgesteld, die tegelijkertijd met de PRS/PRV voor indienen zienswijzen ter inzage is gelegd.

In de PRS/PRV wordt het toekomstige ruimtelijke beleid van de provincie vastgelegd. Daartoe wordt allereerst op basis van de beschikbare ruimtelijk relevante beleidsdocumenten een ruimtelijke visie uiteengezet, waarbij direct wordt aangesloten bij de in de 'Toekomstvisie 2040', respectievelijk de 'Kadernota Ruimte' aangegeven beleidsdoelen. Daarbij wordt dan een drietal pijlers onderscheiden, te weten 'een duurzame leefomgeving', 'vitale dorpen en steden' én 'landelijk gebied met kwaliteit'. Op basis van het gegeven drietal pijlers worden door de provincie in de PRS uiteindelijk een vijftiental zogenaamde 'provinciale belangen' benoemd, die richting moeten geven aan de door de provincie beoogde ruimtelijke ontwikkeling van haar grondgebied. Vervolgens worden per onderscheiden pijler de doelen per 'object' nader uiteengezet, evenals het instrumentarium aangegeven dat zal worden ingezet om die doelen te bereiken. Vanuit de gedachte 'lokaal wat kan, regionaal wat moet' kiest de provincie Utrecht ter realisatie van de in de provinciale belangen aangegeven doelen, mede afhankelijk van de opgave die voor ligt, dan voor de volgende rollen: participeren, stimuleren en reguleren, die desgewenst ook naast elkaar kunnen worden gevolgd.

Gezien haar betrokkenheid bij de ontwikkelingen binnen de provincie Utrecht en dan in het bijzonder het oostelijke gedeelte van de provincie Utrecht, maakt de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. gaarne haar zienswijze t.a.v. de ontwerp-PRS (inclusief Plan-MER) en de bijbehorende ontwerp-PRV aan u kenbaar. Daarbij zal eerst een algemene reactie op de PRS/PRV worden gegeven, waarna op bepaalde specifieke aspecten meer inhoudelijk zal worden ingegaan. Daarbij zal zo mogelijk worden aangesloten bij inhoudsopgave van de PRS/PRV.

1. Algemeen

Feitelijk ligt de grondslag van de nieuwe PRS al enige tijd terug en hangt deze o.a. direct samen met de wijzigingen zoals deze in het ruimtelijke beleid door het Rijk met de nieuwe Wro zijn doorgevoerd. Met de nieuwe Wro is de rol van de provincie op het gebied van de ruimtelijke ordening niet langer direct toetsend van aard, maar veeleer pro-actief. Een eerste stap was daarbij reeds de beleidsneutrale omzetting van het Streekplan 2005-2015 naar de Structuurvisie 2005-2015, waarbij de als zodanig aangewezen 'provinciale belangen' sturend werden voor het provinciale beleid. Daarnaast werd de bij het Streekplan 2005-2015 behorende 'Handleiding bestemmingsplannen (Provincie Utrecht, 2006)' doorvertaald in de 'Uitvoering Beleidslijn nieuwe Wro (Provincie Utrecht, 2008)', die uiteindelijk op basis van de als zodanig aangewezen provinciale belangen de grondslag vormde voor de 'Provinciale Ruimtelijke Verordening (Provincie Utrecht, 2009)'.

Naast het Wro-proof maken van het ruimtelijk beleid, is vrijwel tegelijkertijd - mede op basis van beschikbare 'Duurzaamheidsmetingen (Telos, 2008; 2010)' - gezamenlijk met alle partners een integrale toekomstvisie voor de provincie Utrecht uitgestippeld, uitmondend in het 'Werkdocument strategie: Utrecht 2040 - Samen zorgen voor een duurzame en aantrekkelijke regio (Provincie Utrecht, 2010)'. Centraal daarin staat een 'omslag' in het (vooral) sturen op kwantiteit naar het sturen op kwaliteit, althans zo interpreteert de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. e.o. dat. Meer in het bijzonder komt uit de uitgevoerde duurzaamheidsmetingen naar voren, dat bezien vanuit de drie pijlers: 'Planet, People en Profit', met name er voor Planet een aantal 'rode kaarten' zijn, dus als er één opgave voor de provincie Utrecht ligt, dient er met name op dat vlak naar een nieuwe balans dient te worden gezocht¹.

De in het 'Werkdocument strategie: Utrecht 2040' aangegeven doelen zijn, voor zover het natuurlijk om ruimtelijk relevante thema's gaat, uiteindelijk doorvertaald naar de 'Kadernota Ruimte', zoals deze eind 2010 door de provincie is vastgesteld². Deze 'Kadernota Ruimte' vormt uiteindelijk een kader voor de voorliggende PRS/PRV.

Daarnaast wordt tegelijkertijd (logischerwijs) in de PRS/PRV ook rekening gehouden met de ruimtelijke plannen/regels zoals deze op diverse schaalniveaus voor het ruimtelijke beleid van de provincie relevant moeten worden geacht, zoals die op het niveau van de rijk (zie o.a.: 'Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Ministerie Infrastructuur en Milieu, 2012)'/Barro (Ministerie Infrastructuur en Ruimte, 2011)', 'Deltaprogramma'³), evenals het meer specifiek op een bepaalde regio gerichte beleid (zie o.a.: 'Structuurvisie Randstad 2040 (Ministerie VROM, 2008)', 'Ontwikkelingsvisie NV Utrecht 2015-2030 - Eindbalans (Programmabureau Noordvleugel Utrecht, 2009)', 'Voorloper Groene Hart (Provincie Utrecht, Zuid- en Noord-Holland, 2008)', 'Gebiedsagenda Utrecht 2009' en het 'Verder-pakket (Programmabureau Verder, 2009)'). Ook is door het provinciebestuur zelf nog een aantal visies ontwikkeld, zoals de 'Bodemvisie', 'Kadernota wonen en binnenstedelijke ontwikkeling', 'Landbouwvisie', 'Visie op recreatie en Toerisme', etc., die feitelijk allen als bouwstenen kunnen worden gezien voor de voorliggende ontwerp-PRS/PRV.

Teneinde de milieu-effecten van de in de PRS opgenomen ruimtelijke ontwikkelingen te kunnen toetsen is tevens een (verplichte) 'Plan-MER' opgesteld⁴.

Voordat de ontwerp-PRS/PRV ter inzage is gelegd, zijn eerst nog de zogenaamde partners, dus zowel gemeenten, BRU, als provinciale maatschappelijke organisaties in de gelegenheid gesteld een inspraakreactie op de voorontwerp-PRS/PRV te geven. Daarnaast is ook een aantal hoorzittingen voor de betreffende organisaties georganiseerd, teneinde een beeld te krijgen hoe over de diverse thema's zoals deze binnen de PRS/PRV aan de orde zijn werd gedacht. Dat heeft uiteindelijk geresulteerd in een zogenaamde 'Reactienota (Provincie Utrecht, 2012)'. Ook is op het voorontwerp nog aantal 'spontane reacties' gegeven, o.a. door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o./Werkgroep Natuurlijk Zeist-West, waarop door GS ook nog een nadere reactie is gegeven⁵. Mede op basis van de gegeven reacties is de PRS/PRV op

¹ Zie in deze overigens ook: 'Nederland Later - Tweede Nationale Duurzaamheidsverkenning (PBL, 2006)', 'Balans van de leefomgeving 2010 (PBL, 2010) én de 'Monitor Duurzaam Nederland (CBS, 2011)'. Feitelijk komt uit al de betreffende duurzaamheidsverkenningen/-monitoren duidelijk naar voren dat in het bijzonder de biodiversiteit in Nederland nog steeds sterk onder druk staat. Zo blijkt bijvoorbeeld uit de 'Monitor Duurzaam Nederland (CBS, 2011)', dat van de daarin onderscheiden vier kapitaalvormen die van het behoud van het Natuurlijk kapitaal er in Nederland het slechtst uitkomt (zie voor overzicht ook de 'Monitor Duurzaam Nederland', de overzichtstabel op pag. 11).

² Door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. is in een eerder stadium al een zienswijze gegeven op de 'Kadernota Ruimte'.

³ Zie o.a. 'Deltaprogramma 2012 (Ministerie Infrastructuur en Milieu, 2011)'

⁴ Ook op de 'Notitie Reikwijdte en detailniveau Plan-MER PRS Utrecht (Provincie Utrecht, 2011)' is door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. indertijd een zienswijze ingediend.

⁵ Alhoewel de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. het bijzonder waardeert dat de provincie met name via de website www.puzzelenmetdeprovincie.nl burgers actief bij het ruimtelijk beleid van de provincie Utrecht probeert te betrekken, betreurt zij het wel dat de voorontwerp-PRS ook niet gewoon formeel voor het indienen van inspraakreacties ter inzage is gelegd. Juist in die fase is vaak nog een

punten bijgesteld/verduidelijkt. De zogenaamde 'Concept-Ontwerp PRS/PRV' is ook nog in een gezamenlijke commissievergadering van de commissies RGW en MME aan de orde gesteld, maar gezien de bestuurlijke verantwoordelijkheid van GS voor de inhoud van het ontwerp is het concept-ontwerp uiteindelijk niet behandeld in Provinciale Staten.

Bezien we nu de voorliggende ontwerp-PRS/PRV dan lijkt de keuze voor een echt duurzame ontwikkeling van de provincie Utrecht, zoals deze met name uit het 'Werkdocument Strategie', evenals de 'Kadernota Ruimte' naar voren komt, op zich toch iets meer prominent aanwezig dan in het Voorontwerp. Zo is nu in met name het Visiegedeelte, dus de PRS, hoofdstuk 2: 'Voorgenomen ontwikkeling 2028' een duidelijker relatie met de in de 'Werkdocument Strategie', evenals in de 'Kadernota Ruimte' aangegeven Visie/doelen gelegd. Daarnaast zijn bepaalde doelen en nadere eisen/voorwaarden, zoals deze aan bepaalde ruimtelijke ontwikkelingen worden gesteld, op basis van de op het Voorontwerp gegeven reacties waar nodig verduidelijkt en aangevuld⁶.

In ieder geval is de SMZ e.o. wel van mening dat met de in de PRS/PRV gekozen opbouw op zich een goede basis wordt geboden om binnen de provincie Utrecht ook echt tot een duurzame ontwikkeling te kunnen komen⁷. In de keuze voor het drietal pijlers voor (duurzame) ontwikkeling, te weten: 'Een duurzame leefomgeving', 'Vitale dorpen en steden' en een 'Landelijk gebied met kwaliteit' komt o.i. namelijk duidelijk de zogenaamde 'Lagenbenadering' naar voren. Wel is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de mening toegedaan dat de eerste laag, die van de fysieke ondergrond, dan o.i. nog wel verder zou moeten worden verbreed. Nu is deze namelijk in het bijzonder gericht op de ontwikkeling van duurzame bodem- en watersystemen, ook gezien klimaatverandering, evenals de cultuurhistorische hoofdstructuur van de provincie, maar met name de natuur is, als drager van het leven, natuurlijk ook uitermate kwetsbaar voor ruimtelijke ontwikkelingen⁸. In die zin zou o.i. dus de natuur (en eigenlijk ook het landschap) alsnog in de 1e laag, te weten die van 'Een duurzame leefomgeving', dienen te worden opgenomen⁹. Dat past ook beter bij een benadering vanuit de zogenaamde ecosysteemdiensten, zoals deze recentelijk steeds meer onder de aandacht komt¹⁰, mede op basis van de recent gelanceerde 'Natuurverkenning 2010-2040 (PBL, 2012)'¹¹.

Hoewel de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich veelal wel in algemene zin kan herkennen in de (ruimtelijke) doelen, zoals deze voor de diverse thema's en dan in het bijzonder de provinciale belangen in de PRS zijn opgenomen en waarbij het streven naar kwaliteit (i.p.v. naar kwantiteit) voorop lijkt te staan (zie hiertoe met name de PRS, het schema op pag. 18),

---

wezenlijke bijstelling van het uitgestippelde ruimtelijk beleid mogelijk, hetgeen in de ontwerp-fase, zo leert de ervaring, toch veel moeilijker is.

⁶ Daarbij kan o.a. worden gedacht aan de voorwaarde tot het opstellen van 'integrale (gebieds)visies' bij ontwikkelingen in zowel 'Kernrandzones' als 'Geledingszones/recreatiezones' (zie o.a. PRV, Art. 4.8, lid 2, onder e en ook Art. 4.16, lid 6).

⁷ Overigens is o.i. ten opzichte van het Voorontwerp met name de opbouw van de PRV in relatie tot de PRS nu sterk verbeterd, aangezien de artikel-gewijze opbouw van de PRV nu (meer) direct is gekoppeld aan de hoofdstukindeling van de PRS.

⁸ Zie ook het pamflet: 'Planet First'.

⁹ Overigens was het thema/object landschap in het Voorontwerp nog wel in de eerste laag opgenomen, maar heeft men deze om voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. onduidelijke redenen kennelijk alsnog naar de 3e laag verplaatst, te weten die van 'Landelijk gebied met kwaliteit'.

¹⁰ Overigens is in het verleden al eens met de publicatie: 'Naar een Globaal ecologisch model voor de ontwikkeling van Nederland (RPD, 1978)' bijzondere aandacht gevraagd voor alle functies die de natuur/ecosystemen vervullen voor de maatschappij/samenleving.

¹¹ Zie in deze o.a. de publicatie: 'Wat de natuur de mens biedt - Ecosysteemdiensten in Nederland (PBL, 2010)', maar ook: 'Ecosysteemdiensten in het westelijke weidegebied (Alterra, 2012)'. Wel is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. m.b.t. ecosysteemdiensten, die zich richten op de 'diensten' van de natuur voor de mens, of die nu economisch of anderszins zijn, de mening toegedaan dat daarbij ook altijd rekening dient te worden gehouden met de 'intrinsieke waarde' van de natuur die zich niet direct in geld laat uitdrukken, dus 'vermarkten'. In die zin zou o.i., of het nu om productie-functies of anderszins gaat, de draagkracht van de natuur/ecosystemen daardoor nooit mogen worden overschreden (zie in deze overigens ook: 'Living Planet Report (WNF, 2010)').

plaatst zij wel zo haar kanttekeningen tegenover de wijze waarop deze uiteindelijk in de PRS/PRV nader zijn uitgewerkt/verankerd.

Als we de 'Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR)' van de rijksoverheid bezien, zal duidelijk zijn dat het rijk feitelijk alleen nog de economische ontwikkeling van een aantal topregio's (inclusief het bijbehorende rijkswegennet) wil faciliteren en met name de verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van het landelijke gebied geheel doorschuift naar de lagere overheidsniveau's, zoals de provincies en de gemeenten. Zo voelt het rijk zich (kennelijk) niet langer verantwoordelijk voor het beleid van de Rijksbufferzones, de Nationale Landschappen, evenals het beleid t.a.v. de zogenaamde 'Recreatiegebieden om de Stad (RodS)'. Feitelijk geldt dat ook en wellicht in nog sterkere mate voor het natuurbeleid en dan in het bijzonder dat t.a.v. de EHS, aangezien deze door het Rijk wordt 'herijkt', waarbij zij de zogenaamde 'robuuste verbindingen' al bij voorbaat heeft geschrapt en daarnaast van een veel compactere (en dus kwetsbaarder) EHS wil uitgaan¹².

Gezien de wijze waarop het rijk thans bepaalde verantwoordelijkheden op het gebied van de ruimtelijke ordening, die o.i. wel degelijk een groot (inter)nationaal belang in zich dragen, afschuift naar de lagere overheden, ligt hier o.i. dus feitelijk nu een (zeer) belangrijke regisserende, maar vooral ook regulerende rol voor de provinciale overheid. Als de provincie die regisserende en met name ook regulerende rol niet actief oppakt zal dat naar verwachting, mede doordat het rijk die rol nu laat liggen, leiden tot een (nog) grotere druk op de provincie Utrecht en dus met een grote kans van een verdergaande verrommeling en versnippering van het landschap en verlies aan biodiversiteit¹³.

Alhoewel de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus de aanpassingen op zich waardeert, zoals deze in de ontwerp-PRS t.o.v. het voorontwerp mede op basis van ingebrachte reacties zijn aangebracht, constateert zij evenwel dat in de ontwerp-PRS toch voornamelijk aan de (hoofd)strategie, zoals deze feitelijk ook eerder in het Voorontwerp al werd gemaakt wordt vastgehouden, namelijk dat aan gemeenten toch een relatief grote vrijheid wordt gegeven bij het bepalen van de ruimtelijke ontwikkelingen binnen hun grondgebied. Weliswaar worden daar dan vaak (nu) wel bepaalde voorwaarden aan gesteld, die op zich (vaak) ook zijn verankerd in de PRV, maar deze zijn vaak eerder kwalitatief dan kwantitatief van aard. Bovendien lijkt de provincie slechts zelden van plan bij bepaalde ontwikkelingen, zoals o.a. die binnen de groene contour, ook daadwerkelijk zelf een 'regierol' te (willen) vervullen, of alleen nog bij een (zeer) beperkt aantal ruimtelijke ontwikkelingen bereid te zijn ook daadwerkelijk zelf nog een toetsende rol te vervullen¹⁴.

Gezien de gegeven bevindingen is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus van mening, dat enerzijds de verankering van de duurzame doelen/(kern)kwaliteiten waarop de provincie o.i. dan zou moeten te sturen in de voorliggende PRS/PRV (nog) onvoldoende moet worden geacht en anderzijds er ook binnen de gegeven doelen weer zoveel ruimte wordt gegeven aan andere, vaak tegengestelde ruimtelijke ontwikkelingen, zoals 'rood voor groen', etc., dat daarmee de beoogde duurzame doelen eerder verder weg lijken te komen liggen dan dichterbij.

In de PRS/PRV zou dus allereerst veel duidelijker moeten worden aangegeven welke kwaliteitsdoelen in een bepaalde onderscheiden (deel)gebied centraal staan en eveneens als men bepaalde ruimtelijke ontwikkelingen wil toestaan, voor zover ze natuurlijk überhaupt

¹² Naast de bezuiniging op de EHS zou er aanvankelijk overeenkomstig het 'Bestuursakkoord, deelakkoord natuur' ook sterk worden bezuinigd op het bestaande beheer, hetgeen ongetwijfeld ook tot kwaliteitsverlies en dus tot een verdere achteruitgang van de biodiversiteit zou leiden, zeker waar dat om het beheer van kwetsbare vegetaties gaat, zoals natte en in zekere zin ook droge schraalgraslanden. In het kader van het Lenteakkoord dat over de begroting/bezuinigingen voor 2013 is bereikt tussen regering (en een bepaald deel van de) oppositie, is die bezuiniging op het beheer (gelukkig) thans alsnog (grotendeels) teruggedraaid.

¹³ Zie in deze ook de 'Ex ante evaluatie Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (PBL, 2011)'; de 'Plan-MER Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Royal Haskoning, 2011)'; 'Nederland in 2040: Een land in Regio's (PBL, 2011)'; 'Herijking van de ecologische hoofdstructuur - Quickscan van de varianten (PBL, 2011)' en meer in brede zin feitelijk ook de 'Monitor Duurzaam Nederland (CBS, 2011)'.

¹⁴ Dat hangt o.i. overigens niet alleen samen met de beoogde deregulatie, maar ook met het gegeven dat het aantal 'provinciale belangen' is teruggebracht van 75 naar 15.

al aanvaardbaar moeten worden geacht, welke kwaliteitswinst daar dan - in zowel kwalitatieve als met name ook kwantitatieve zin - tegenover staat¹⁵. In die zin dient er o.i. in de voorliggende PRS/PRV dus nog een aanzienlijke kwaliteitsslag te worden gemaakt, wil de provincie Utrecht zich ook echt tot de mooiste en aantrekkelijkste/ duurzaamste provincie van Nederland ontwikkelen.

Meer in het bijzonder blijft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich overigens wel afvragen waarom door de provincie Utrecht niet meteen een integrale 'Omgevingsvisie' wordt gemaakt, waarbij bij het ruimtelijke beleid meteen dat t.a.v. het verkeer (zie het SMPU, het water (zie het 'Provinciaal Waterplan') en ook dat ten aanzien van het milieu (zie het PMP) integraal wordt meegenomen¹⁶. Daardoor is o.i. toch een betere afstemming met de andere strategische beleidsvelden mogelijk, ook al omdat er in de Toekomstvisie van de provincie Utrecht (zie met name het 'Werkdocument Strategie Utrecht 2040') feitelijk al van een integrale benadering sprake is¹⁷. Bovendien past een dergelijke 'Omgevingsvisie' ook beter bij de (integrale) 'Omgevingswet' zoals deze door de regering inmiddels in het vooruitzicht is gesteld, zij het dat de regering inmiddels zoals bekend demissionair is geworden.

2. Inhoudelijke aspecten

Bij de behandeling van de diverse inhoudelijke aspecten zal de ontwerp-PRS/PRV worden gevolgd. Daarbij zal eerst worden ingegaan op algehele visie (inclusief Visiekaart) en ook de sturing die de provincie daarbij voorstaat, alvorens aan de hand van de gegeven pijlers de bijbehorende 'Provinciale belangen' aan de orde worden gesteld. Voor zover aan de orde zal daarbij tevens worden gerefereerd aan de Plan-MER die t.b.v. PRS/PRV is opgesteld.

2.1 Voorgenomen ontwikkeling tot 2028

In dit hoofdstuk worden de hoofdlijnen voor het toekomstige beleid van de provincie uiteengezet, waarbij nu tevens, althans t.o.v. het Voorontwerp, ook expliciet wordt gerefereerd aan de doelen zoals deze in de Agenda2040 zijn verwoord. Bij die Agenda2040 staat als missie een duurzame ontwikkeling van de provincie Utrecht centraal, waarbij de duurzaamheidsmetingen (Telos, 2008, 2010) als een belangrijke input kunnen worden gezien. In die langetermijnvisie staat een zestal strategische doelen centraal¹⁸, zoals een verdere ontwikkeling van haar innovatieve kenniseconomie, evenals het in 2040 klimaatneutraal zijn van de provincie. Daarnaast is het streven om de kwaliteit van zowel de natuur als het landschap te verbeteren.

Hoofdlijnen voorgenomen ontwikkeling tot 2028

Vanuit de algehele doelstelling om het evenwicht te behouden tussen Planet (Milieu), People (Mens) en Profit/Prosperity (Markt/Welvaart) worden in de PRS de in de Agenda2040 gegeven strategische doelen vertaald in een 5-tal (ruimtelijke) hoofdlijnen, die dan (wederom) nader wordt geconcretiseerd in een tweetal prioritaire keuzes, te weten inzetten op binnenstedelijke ontwikkeling én het versterken van de kwaliteit van het landelijke gebied. Beide keuzes die de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. op zich uit het hart zijn gegrepen.

Teneinde de gegeven hoofdlijnen en het tweetal prioritaire keuzes nader in ruimtelijke zin te kunnen concretiseren, worden een drietal 'pijlers' onderscheiden, te weten: 'Een duurzame leefomgeving', 'Vitale dorpen en steden' en een 'Landelijk gebied met kwaliteit'. Na een korte

¹⁵ Vergelijk in deze o.a. ook 'Uitwerkingsregels', zoals deze in het Streekplan 2005-2015 voor het Agenda 2010-programma Hart van de Heuvelrug waren opgenomen.

¹⁶ Zie in deze o.a. ook de 'Omgevingsvisie Overijssel (Provincie Overijssel, 2009)'.

¹⁷ Weliswaar wordt in de voorliggende PRS wel bij bepaalde thema's, zoals die voor 'Een duurzame leefomgeving', de relatie met de zogenaamde 'milieukwaliteitsprofielen' gelegd, maar daarvan heeft uiteindelijk geen nadere verankering in de PRV plaatsgevonden, hetgeen toch voor de hand ligt als men ook echt een kwaliteitsimpuls wil realiseren.

¹⁸ In de PRS wordt van het zestal doelen uit de Agenda2040 er een vijftal benoemd (zie ook PRS, pag. 8), aangezien het streven naar een '*provincie waarin ruimte is voor goed wonen, werken en natuur*' als geheel doel (van de PRS) wordt aangemerkt.

uiteenzetting van de doelen van het drietal onderscheiden pijlers, wordt uiteindelijk een (globale) Visiekaart (inclusief bijbehorende 'koersen') gepresenteerd.

Visiekaart

Op de Visiekaart wordt behalve de (potentiële) 'grootstedelijke vestigingsmilieus', evenals de 'koersen' voor de onderscheiden geografische regio's, met name ook de relaties met provinciegrens overschrijdende regio's aangegeven, althans voor zover dat de (potentiële) economische relaties betreft met regio's waar (eveneens) zogenaamde 'topsectoren' floreren. Daarbij gaat het dan o.a. om de Regio FoodValley met de WUR als kloppend hart.

Zoals ook in het Voorontwerp feitelijk al aangegeven (zie ook de Voorontwerp-PRS, Hoofdstuk 6.7: 'Gebiedsgerichte uitwerking per koers'), heeft men met name de 'koersen' voor het landelijk gebied thans nader gebiedsgericht uitgewerkt. Wel heeft men daarbij tegelijkertijd op de Visiekaart (en ook in de tekst) de koersen zoals deze eerst voor de (duidelijk) onderscheiden deelgebieden waren opgenomen, te weten: 'Open agrarisch cultuurlandschap', 'Halfopen agrarische cultuurgebieden', 'Halfopen agrarische cultuurgebieden met landgoederenaccent', 'Aaneengesloten natuur en recreatie', 'Halfopen landschap en Rivierengebied' en (rondom de stadsgewesten) de 'Geledingszones', nu vervangen door (globaal aangeduide) geografische gebieden, te weten: 'Westelijk Veenweidegebied en Eemland', 'Heuvelrug en Vinkeveense Plassen', 'Kromme Rijngebied', 'Langbroek en ooststrand Noorderpark', 'De Vallei', 'Nederrijn en Lek', evenals de globaal aangegeven 'Geledingszones'.

Alhoewel de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. het bijzonder waardeert dat in de PRS een integrale Visiekaart is opgenomen, mist zij daarin toch voor het landelijke gebied, zeker ten opzichte van de integrale Plankaart uit het 'Streekplan 2005-2015' met de daarop aangeduide zogenaamde gebiedscategorieën Landelijk gebied, maar (eigenlijk) ook ten opzichte van de daartoe in de Voorontwerp-PRS opgenomen Visiekaart, heldere 'koersen' die niet alleen aangeven welke (kern)kwaliteiten in een bepaalde gebied nu echt centraal staan, maar ook welke activiteiten gezien aanwezige/beoogde kwaliteiten al dan niet aanvaardbaar moeten worden geacht. Dat komt overigens niet alleen doordat de aanwezige/beoogde kwaliteiten toch vrij globaal zijn beschreven, maar ook doordat de aangegeven koersen nu t.o.v. het Voorontwerp, niet in de laatste plaats door hun wijze van aanduiding (dus naamgeving), eerder geografisch lijken te zijn georiënteerd dan dat daarbij nog een duidelijke landschappelijke (en dus inhoudelijke) koers centraal staat. Bovendien zijn op de Visiekaart uiteindelijk wel de relaties op het economische vlak aangegeven, maar niet de provinciegrensoverschrijdende ecologische relaties, die echter wel degelijk voor het evenwichtig functioneren van het binnen de provincie Utrecht voorkomende 'natuurnetwerk' van belang moeten worden geacht.

Het gegeven dat de 'koersen' zich in eerste instantie toch vooral lijken te richten op de landschappelijke kwaliteiten (sec), die ook nog eens zeer globaal worden beschreven, evenals dat de voor het landelijk gebied toch ook van (groot) belang zijnde ecologische kwaliteiten toch in veel mindere mate aan de orde worden gesteld, maakt o.i. dat door de gekozen nieuwe systematiek er uiteindelijk toch allerlei ongewenste ontwikkelingen in het landelijke gebied kunnen optreden¹⁹.

Zoals bekend werd zowel in het Streekplan 1994-2004, als die voor de periode 2005-2015 voor met name ontwikkelingen landelijk gebied, de zogenaamde gebiedscategorieën 'Landelijk Gebied 1 t/m 5/4' aangehouden, mede afhankelijk van de dynamiek van de daarbij

¹⁹ Zo was bijvoorbeeld in het Voorontwerp nog voor de Utrechtse Heuvelrug de koers: 'Aangesloten natuur en recreatie' opgenomen, dus het 'verder versterken van de robuuste eenheid van de Heuvelrug, ter versterking van zowel de natuurwaarden als het recreatieve gebruik', maar in de 'koers' zoals deze nu in het ontwerp is opgenomen komt het doel van het versterken van de robuuste eenheid voor zowel natuur als recreatie feitelijk niet meer terug, maar heeft men het alleen nog over het zoeken van een juist balans tussen natuur en recreatie.

onderscheiden zones²⁰. De Stichting Milieuzorg Zeist e.o. was met name over de introductie van die Gebiedscategorieën altijd bijzonder te spreken, aangezien o.i. daarmee ook voor de ontwikkelingen in het landelijk gebied wel degelijk een goede sturing mogelijk was. Voor zover zij dat uit de 'Reactienota' heeft begrepen wil de provincie aan de gegeven gebiedscategorieën evenwel niet langer vasthouden, aangezien deze enerzijds te globaal van aard zouden zijn en anderzijds niet 'Wro-proof' zouden zijn, in die zin dat juist door mogelijkheden die (verplichte) digitalisering (van de PRS/PRV) biedt nu veel beter op basis 'overlay' van de in de PRS opgenomen themakaarten zou kunnen worden aangegeven welke kwaliteiten al dan niet ergens relevant moeten worden geacht.

Teneinde kennelijk toch een bepaalde sturing aan ontwikkelingen in het landelijke gebied te kunnen geven, waren er op de 'Visiekaart' zoals deze in het Voorontwerp was opgenomen nog voor een aantal duidelijk onderscheiden gebieden/zones eenduidige 'koersen' opgenomen, zoals de koers: 'Aaneengesloten natuur en recreatie' voor de Utrechtse Heuvelrug. Nu lijken evenwel ook die 'koersen' met de in de Ontwerp-PRS opgenomen Visiekaart (geheel) op de achtergrond te zijn geraakt en worden feitelijk nu alleen nog zeer globaal een aantal geografische regio's onderscheiden, waarvoor dan weliswaar een korte karakteristiek wordt gegeven en ook een bepaalde koers/opgave, maar ook deze is wederom zo globaal van aard dat o.i. daarmee nauwelijks sturing mogelijk is. Juist gezien het globale karakter van de betreffende Visiekaart, als ook het ontbreken van duidelijke, eenduidige 'koersen', gaat van de nu opgenomen Visiekaart o.i. dan ook nauwelijks nog enige toetsende/sturende werking uit, terwijl dat o.i. nu juist wel van belang moeten worden geacht, juist ook als integraal (toetsings)kader om keuzen te kunnen maken aan welke (van de aanwezige) kwaliteiten in een bepaald gebied uiteindelijk prioriteit wordt gegeven²¹.

Nu is het op zich juist dat ook door digitale 'overlay' van kaarten uit PRS het mogelijk is een beeld te krijgen van de kwaliteiten die in een bepaald gebied relevant moeten worden geacht, maar zoals ook hiervoor al aangegeven heb je daardoor dan nog geen integraal toetsingskader, die ook duidelijk maakt hoe bepaalde kwaliteiten zich tot elkaar verhouden en aan welke kwaliteiten bij te maken keuzen dan prioriteit wordt gegeven. In die zin acht de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. het van groot belang, mede vanuit de verantwoordelijkheid van de provincie voor kwaliteiten van met name het landelijke gebied, dat er alsnog een integrale 'Kwaliteitskaart' aan de PRS/PRV wordt toegevoegd, die ook direct duidelijk maakt waar welke kwaliteiten centraal staan. In die zin kan bijvoorbeeld worden verwezen naar de 'Kwaliteitskaart' uit de Structuurvisie van de provincie Zuid-Holland²². Aan die Kwaliteitskaart zouden per onderscheiden deelgebied dan ook meteen zogenaamde (integrale) 'Gebiedsprofielen'²³ kunnen worden toegevoegd, analoog aan 'milieukwaliteitsprofielen'²⁴, maar dan breder. Uiteraard dienen dan bij het opstellen van een dergelijke 'Kwaliteitskaart' en ook van de 'Gebiedsprofielen' dan de zogenaamde 'Landschapskaternen'/'Kwaliteitsgidsen Utrechtse Landschappen (Provincie Utrecht, 2011)' als een belangrijke input te worden beschouwd, aangezien daarin o.i. niet alleen een uitstekend beeld wordt gegeven van de opbouw en kwaliteiten van de Utrechtse landschappen, maar ook van de (mogelijke) kansen tot kwaliteitsverbetering.

²⁰ Alhoewel de gegeven gebiedscategorieën 'Landelijk gebied' dan met name functioneel waren georiënteerd, konden deze o.i. zeker niet los worden gezien van de binnen een bepaalde zone ter plaatse aanwezige kernkwaliteiten van landschap en natuur.

²¹ Het zal overigens duidelijk zijn dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. er een voorstander van is, dat bij het ontwikkelen van een (integrale) visie voor een bepaalde gebied zo zorgvuldig mogelijk met alle kwaliteiten rekening wordt gehouden, zij het dat het soms toch noodzakelijk is, bepaalde keuzen te maken, juist ook om bepaalde kwaliteiten, zoals aanwezige natuurkwaliteiten adequaat te kunnen beschermen.

²² Daarbij gaat het de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dan met name om de oorspronkelijke versie, die o.i. beter de beoogde kwaliteiten aangeeft dan de geactualiseerde versie zoals deze recent is verschenen.

²³ De 'Gebiedsprofielen' kunnen als een nadere gebiedsgerichte uitwerking van de 'koersen' worden gezien.

²⁴ Zie voor opzet 'Milieukwaliteitsprofielen' met name ook de 'Leidraad Water en Milieu in ruimtelijke plannen (Provincie Utrecht, 2006)'.

Voor zover de provincie uiteindelijk toch (alleen) zou blijven vasthouden aan de gegeven Visiekaart, dan zouden behalve de (economische) relaties met de andere regio's, o.i. in ieder geval op de kaart ook de grensoverschrijdende ecologische relaties, zoals die van het 'Valleilint' en ook de 'Natte as'/Groene ruggengraat' moeten worden opgenomen, aangezien deze o.i. wezenlijk zijn voor zowel het landelijke als provinciale natuurnetwerk.

Verder lijkt het goed dat op deze kaart alsnog de zogenaamde 'Rijksbufferzone' tussen Utrecht en Hilversum wordt aangegeven, ook om uiteindelijk te voorkomen dat in deze zone verdere verstedelijking plaatsvindt.

Daarnaast zouden in ieder geval de Vinkeveense plassen sowieso niet binnen dezelfde categorie moeten worden ondergebracht als de Utrechtse Heuvelrug, aangezien het hierbij toch om in landschappelijk en zeker ook ecologisch opzicht totaal verschillende gebieden gaat met een totaal andere ontwikkelingsgeschiedenis. Het feit dat in beide gebieden (aan randen) verblijfsrecreatie voorkomt kan o.i. geen reden zijn die gebieden dan maar binnen dezelfde categorie te laten vallen.

Ook zou in ieder geval binnen aangegeven 'Geledingszones' een duidelijk onderscheid moeten worden gemaakt tussen kwaliteiten zoals deze binnen bepaalde gebieden relevant moeten worden geacht²⁵. Zo is juist het gebied tussen Zeist en Bunnik indertijd alsnog 'opgewaarderd' van Gebiedscategorie LG 1 (Stedelijk uitloopgebied) naar LG 3 (Verwevenheid van functies) juist ook om te voorkomen dat daar gezien aanwezige landschappelijke en ecologische kwaliteiten allerlei ongewenste ruimtelijke ontwikkelingen zouden plaatsvinden.

Koersen

Zoals uit voorstaande kan worden afgeleid is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van mening, dat de voor een bepaald gebied nagestreefde 'koersen' helder, eenduidig en vooral ook aansprekend moeten zijn, zodat voor eenieder ook duidelijk is welke (kern)kwaliteiten de provincie daar nastreeft, evenals de instrumenten die zij daartoe wil inzetten. Daarbij zou o.i. ook nadrukkelijk gebruik moeten worden gemaakt van bestaande Gebiedsvisies, aangezien zij vaak samen met de streek/regio zijn opgesteld en daardoor veelal op draagvlak kunnen rekenen.

Voorts zouden naast de landschappelijke kwaliteiten in de gegeven 'koersen' ook de voor een bepaald gebied beoogde ecologische kwaliteiten veel sterker tot uitdrukking moeten komen. Daarbij kan dan worden gedacht aan laagdynamische zelfregulerende natuur voor de Utrechtse Heuvelrug, hoogdynamische zelfregulerende natuur voor de uiterwaarden Rivierengebied, natte -/moerasnatuur voor laag gelegen open landschappen in het Groene Hart, natuur met het accent op 'behoud' en 'verbinden' in het half-openlandschap Gelderse Vallei en het Landbroekerweteringgebied, evenals in het stroomruggengebied van de Vecht, Kromme Rijn en Leidsche Rijn en Hollandse IJssel (vergelijk ook scenario's in: 'Bouwstenen voor een landschapsecologische visie t.b.v. het Streekverband Zuid-Oost Utrecht (STL, 1995)').

Niet op de laatste plaats zouden de gegeven 'koersen' natuurlijk niet alleen in de PRS moeten worden aangegeven, maar ook als zodanig op een zorgvuldige wijze moeten worden verankerd in de PRV (vergelijk ook de wijze waarop thans de binnen bepaalde gebiedscategorieën Landelijk gebied al dan niet toegestane activiteiten zijn verankerd in de thans vigerende PRV)²⁶. Ook al omdat de gegeven 'koersen' niet nader zijn verankerd in de PRV, maar ook omdat de betreffende 'koersen' nu feitelijk zeer globaal zijn omschreven, blijft het o.i. vooralsnog onduidelijk welke kaders/toetsingscriteria dan uiteindelijk voor de daadwerkelijk toetsing dienen te worden gebruikt. In die zin zou dus tevens moeten worden

²⁵ Frappant is overigens dat terwijl in de PRS en ook de Visiekaart nog op verschillende plekken wordt gesproken van 'Geledingszones' deze in de PRV in een keer als 'Recreatiezone' worden aangeduid, wat aan deze gebieden in een keer een totaal ander en o.i. verkeerd accent geeft, ook gezien de integrale opgaven, dus niet alleen die voor recreatie, maar zeker ook wat betreft de landschappelijke en ecologische kwaliteiten, die hier voorliggen.

²⁶ Uiteraard maakt de Visiekaart met de daarop aangegeven 'koersen' landelijk gebied deel uit van de PRS en ook de PRV (zie ook de PRV, art. 1), maar voor zover de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat heeft kunnen nagaan zijn de koersen zelf niet expliciet in de PRV verankerd.

aangegeven welken activiteiten binnen de voor een bepaald gebied/zone uitgestippelde koers al dan niet aanvaardbaar moeten worden geacht.

Voorbeelduitwerking 'Koersen':

(Grootstedelijke) vestigingsmilieu

Koers: Wonen en werken versterken op basis 'Duurzame Verstedelijkingsladder' en 'Ladder van Verdaas'²⁷

Visie: 'NV Utrecht (Bestuurlijk overleg Noordvleugel Utrecht, 2008)²⁸

Beleidsstrategieën: Herstructureren/Transformeren (met behoud van bestaande kwaliteiten, zoals groene dooradering); Verduurzamen (woonwijken, werklocaties) d.m.v. Co-creatie en innovatie²⁹

Instrumenten: Verevening (zie ook Grex-wet)

Geledingszone

Koers: Geledingszones stadsgewest

Visie: 'Randstadgroenstructuur (RPD, 1985)'; 'LOP Kromme Rijngebied + (Bronns en partners, 2009)'; 'Tuinen van Utrecht (SUL, 2010)'

Beleidsstrategieën: Verbinden (natuur en (extensieve) recreatie, stad en platteland); Verweven (natuur en (stads)landbouw)

Instrumenten: Verevening

Gebied Utrechtse Heuvelrug

Koers: Aaneengesloten robuuste vitale (laagdynamische) natuur³⁰ en extensieve recreatie
Kernkwaliteiten (zie ook: kernkwaliteiten Landschap Utrechtse Heuvelrug; Kwaliteitsgids Utrechtse Heuvelrug): Robuuste eenheid, Reliëfbeleving en Extreme historische gelaagdheid

Visie(s): 'Gebiedsvisie Heel de Heuvelrug - Ontdek het Palet (Programmabureau Heel de Heuvelrug, 2009)'; 'LOP Kromme Rijngebied + (Bronns & Partners, 2009)'; 'Heel de Heuvelrug (Utrechts Landschap, 1999)'

Beleidsstrategieën: Verbinden (natuur³¹ en (extensieve) recreatie); Extensiveren (landbouw (vanwege milieubelasting) en verblijfsrecreatie³²)

Instrumenten: EHS-Saldobenadering (natuur)³³; Salderen (verblijfsrecreatie)³⁴; (Streek)fondsen³⁵

Bijzondere gebieden (met specifieke benadering): Stichtse Lustwarande³⁶

²⁷ Zie voor uitwerking 'Ladder van Verdaas' voor het stadsgewest Utrecht ook de: 'Kracht van Utrecht 2.0 (NMU & Vrienden van Amelisweerd, 2011).

²⁸ Overigens kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich niet in alle daarin aangegeven ruimtelijke ontwikkelingen vinden, met name niet wat betreft de nieuwe bouwlocaties.

²⁹ Zie met name ook: 'Utrecht roadmap to a third industrial revolution (OJR, 2010)'; Klimaat en Energie in Stad en Land Utrecht (NMU, 2011); DO-Ladder (Provincie Utrecht, 2008).

³⁰ Zie voor een beschrijving van vitale natuur ook de 'Natuurverkenning 2010 - 2040 (PBL, 2012)'.

³¹ Zie ook: Ontsnippering van de Heuvelrug (Ecologisch adviesbureau Van den Bijtel, 2004); Heidenotitie (Provincie Utrecht, 2004); Natuurvisie zuidelijk deel Heuvelrug (Stichting Milieuzorg Zeist e.o., 2002)'.

³² De Stichting Milieuzorg Zeist e.o. is van mening dat verblijfsrecreatie niet in de centrale delen Heuvelrug thuishoort (zie overigens ook het 'BIP NP Utrechtse Heuvelrug (Buro Hemmen, 2003)', maar naar de aangrenzende randgebieden en dan in het bijzonder de Gelderse Vallei zou moeten worden verplaatst (zie in deze overigens ook: 'LOP Kromme Rijngebied + (Bronns en Partners, 2009)', evenals 'LOP Gelderse Vallei (Bronns & Partners, 2005)').

³³ Zie o.a. Agenda 2010-programma: 'Hart van de Heuvelrug', zij het dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van mening is dat de Saldobenadering alleen in heel specifieke gevallen, waarbij echt een kwaliteitsverbetering voorop staat zou moeten worden toegepast.

³⁴ Zie o.a. ook de publicatie: 'Natuurlijk verblijfsrecreatie Utrechtse Heuvelrug (NMU/RECRON, 2011)'.

³⁵ Zie overigens over toegevoegde economische waarde Utrechts Heuvelrug het rapport: 'Het geld groeit op onze Heuvelrug (Bade, T., 2005)'.

³⁶ Zie ook: 'Visie voor de Stichtse Lustwarande (Provincie Utrecht, 2005)'.

Kromme Rijngebied

Koers: Halfopen landschap

Kernkwaliteiten (zie ook kernkwaliteiten Landschap Rivierengebied; Kwaliteitsgids Rivierengebied): Stroomdallandschap met een zo natuurlijk mogelijk stromende Kromme Rijn³⁷ en verspreid liggende kernen

Visie(s): 'De kracht en pracht van het Kromme Rijngebied (Stuurgroep Kromme Rijn, 2007)'; 'LOP Kromme Rijngebied +'; 'Beeldkwaliteitsplan Kromme Rijngebied + (Brons & partners (2009))'; 'Inrichtingsbeeld Kromme Rijn (HDSR, 2010)'

Beleidsstrategieën: Verweven (natuur, landbouw en recreatie); Verbreden (landbouw, o.a. streek(eigen) producten); Verduurzamen (landbouw en in het bijzonder fruitteelt)³⁸

Instrumenten: Groen-blauwe dooradering (GBDA) in het kader van o.a. Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB)); Kader Richtlijn Water (KRW); Leader +; (Streek)fondsen; Streekhuis

Specifieke gebieden: Langbroekerweteringgebied³⁹

Rivierengebied

Koers: Aaneengesloten robuuste vitale (hoogdynamische) natuur⁴⁰ en extensieve recreatie

Kernkwaliteiten (zie ook kernkwaliteiten Landschap Rivierengebied; Kwaliteitsgids Rivierengebied): Samenhangend stelsel van rivier-uiteerwaard-oeverwal-kom

Visie: 'Ruimte voor de Rivier (PKB, 2006)'; 'Handreiking ruimtelijke kwaliteit Rijn voor de Rijn (Min. V&W, et al., 2009)'

Beleidsstrategieën: Verbinden (natuur en (extensieve) recreatie)

Instrumenten: Verevening (winst winning grondstoffen t.b.v. natuurontwikkeling); KRW⁴¹; Deltaprogramma

Gelderse Vallei

Koers: Halfopen agrarisch cultuurlandschap met (natuurlijk) stromende beken en verspreid gelegen landgoederen

Kernkwaliteiten (zie ook kernkwaliteiten Landschap Gelderse Vallei; Kwaliteitsgids Gelderse Vallei): Rijk gevarieerde kleinschaligheid én stelsel van beken, griften en kanalen

Visie: 'Reconstructieplan Gelderse Vallei/Utrecht-Oost (Provincie Utrecht et al., 2005)'; 'LOP Gelderse Vallei (Brons & Partners, 2005)'

Beleidsstrategieën: Verbinden (Valleilint)⁴²; Verweven (natuur⁴³, landbouw en recreatie); Verduurzamen (landbouw en dan in het bijzonder de intensieve landbouw)⁴⁴

Instrumenten: Groen-blauwe dooradering (GBDA) in het kader van o.a. Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB)); Rood voor Groen, in het bijzonder 'Nieuwe landgoederen'; Synergie met KRW-maatregelen⁴⁵

Bijzondere gebieden: Grebbelinie⁴⁶

Eemland:

Koers: Open agrarisch gebied met hoge natuurpotenties (o.a. weidevogels)

³⁷ Zie ook 'Waterbeheerplan HDSR - Water Voorop (HDSR, 2010)', Deelprogramma 'Kromme Rijn natuurlijk'.

³⁸ Zie overigens ook: 'Klimaat en energie in het Kromme Rijngebied - Plan van Aanpak (NMU, 2010)'.

³⁹ Zie ook: 'De Toekomst Verzekerd - Plan van Aanpak Langbroekerwetering (Stuurgroep Langbroekerweteringgebied, 1999)'.

⁴⁰ Zie voor het succes van het project Ruimte voor de Rivier ook de website en publicaties: 'Rijn in beeld'.

⁴¹ De maatregelen in kader KRW zijn nader uitgewerkt in het 'Stroomgebiedbeheerplan Rijndelta', waarvan voor Utrecht met name de beheerplannen voor Rijn-Midden en Rijn-West relevant moeten worden geacht (zie overigens ook: 'Provinciaal Waterplan 2010 2015 - Richting Robuust (Provincie Utrecht, 2010), Deelplan KRW').

⁴² Zie ook: 'Reconstructieplan GVUO (Provincie Utrecht, et al, 2005)', 'Themakaart Natuur'.

⁴³ Met name de in het gebied aanwezige (natuurlijke) beken bieden enorme kansen om zowel natuurkwaliteiten, als ook recreatieve kwaliteiten aanzienlijk te verbeteren.

⁴⁴ Zie overigens ook: 'Actieplan Energie en Klimaat 2012 - 2015 (Projectbureau SVGV, et al, 2012)'.

⁴⁵ Zie ook: 'Waterbeheerplan Vallei en Eem 2010-2015 (Waterschap Vallei en Eem, 2010)'.

⁴⁶ Zie ook de gebiedsvisie: 'De Grebbelinie boven water Stuurgroep Grebbelinie, 2006'.

Kernkwaliteiten (zie ook kernkwaliteiten Landschap Eemland en Kwaliteitsgids Eemland):

Extreme openheid en slagenverkaveling

Visie: 'LOP Eemland (Bron&Partners, 2008)'

Beleidsstrategieën: Behouden; Verbinden (natuur langs de Eem)

Instrumenten: Groen-blauwe dooradering (GBDA) in het kader van o.a. Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB)), (Streek)fondsen; Landschapsfonds

Bijzondere gebieden: Grebbelinie; Kustplaatsjes Zuiderzee

Groene Hart

Koers: Open agrarische cultuurgebieden met hoge natuurpotenties (o.a. weidevogels) en natuurwaarden

Kernkwaliteiten: (zie ook kernkwaliteiten Landschap Groene Hart; Kwaliteitsgids Groene Hart): Open agrarisch cultuurlandschap

Visie: 'Voorloper Groene Hart (Gedeputeerde Staten Utrecht, Noord- en Zuid-Holland, 2008)'; 'Manifest Groene Hart (Kwaliteitsteam Groen Hart, 2012)'

Beleidsstrategieën: Verbinden (Groene ruggengraat)⁴⁷; Verweven (natuur, grondgebonden landbouw en (extensieve) recreatie); Verbreden (landbouw, o.a. streek(eigen) producten), Verduurzamen grondgebruik (behoud veen door vernatting)⁴⁸

Instrumenten: Groen-blauwe dooradering (GBDA) in het kader van o.a. Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB)⁴⁹; KRW: (Streek)fondsen; Landschapsfonds

Bijzondere gebieden: Plassengebied Vechtplassen (Natura 2000); Vechtstreek⁵⁰; Oude en Nieuwe Hollandse Waterlinie⁵¹; Stelling van Amsterdam

2.2 Sturing

Zoals ook in de PRS. hoofdstuk 3: 'Sturing' aangegeven, staat de provincie voor een aantal complexe vraagstukken. Gesteld wordt in de PRS dat de provincie daarbij van de sturingsfilosofie uitgaat 'decentraal wat kan, centraal wat moet', waarbij het bereiken van de doelen voorop staat. Bezien we evenwel rollen die de provincie zich bij het oplossen van die complexe vraagstukken toedicht, dan blijkt dat zij zich daarbij eerder richt op stimuleren en (eventueel) reguleren dan ook daadwerkelijk participeren (zie ook het overzicht in de Ontwerp-PRS op pag. 20 en dan in het bijzonder onder het kopje 'Rol provincie').

Juist ook gezien de complexiteit van bepaalde voorliggende (ruimtelijke) vraagstukken, zoals o.a. die met betrekking tot het klimaatneutraal maken van de provincie, als ook die met betrekking tot het voltooiën van de EHS, maar ook van de zogenaamde 'Rods-gebieden' binnen de beide stadsgewesten Utrecht en Amersfoort, is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. evenwel van mening, dat juist daar van de provincie een sterke regierol dient te worden verwacht.

Zo acht de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. het o.a. van groot belang dat de provincie de regie neemt om de provincie voor 2040 klimaatneutraal te maken (zie hiertoe ook de gegeven doelstelling in het 'Strategiedocument Agenda2040'). Daarbij gaat het dan niet alleen om het aanwijzen van mogelijke locaties voor windmolens, maar bijvoorbeeld ook om het aanwijzen van waterbergingsgebieden, evenals te waarborgen dat op dit gebied wezenlijke stappen worden gezet om de aangegeven doelstellingen te kunnen halen (zie wat de regie op met name het gebied van windmolens betreft overigens ook aanbevelingen uit de 'Plan-Mer')⁵². Veder zou het o.i. juist de provincie moeten zijn die binnen de gebieden van de EHS die thans binnen de 'Groene contour' zijn gebracht de regiefunctie vervult, net als de provincie dat binnen het Agenda 2010-programma 'Hart van de Heuvelrug' heeft gedaan. Juist binnen

⁴⁷ Zie ook: 'Uitwerking ecologische doelen Groene Ruggengraat Venen-Vechtstreek (Provincie Utrecht, 2009)'.

⁴⁸ Zie overigens ook: 'Landschapswaaier - Bouwstenen voor duurzame landbouw en natuur in het Groene Hart (Aequator, et al, 2007)'.

⁴⁹ Zie o.a.: 'Natuur weer verbinden met de mens - Nieuwe kansen voor biodiversiteit in Zuid-Holland (Paul Opdam, 2011); 'Ondernemen met Landschapsdiensten (Alterra, 2011)'.

⁵⁰ Zie o.a.: 'De Vechtstreek - Het buiten van de Randstad (Provincie Utrecht, 2008)'

⁵¹ Zie ook: 'Panorama Krayenhoff - Linieperspectief (Stuurgroep Nationaal Project NHW, 2004)'

⁵² Uiteindelijk dient klimaatverandering op alle thema's een doorwerking te krijgen, willen wij in die zin draagkracht aarde niet overschrijden. Zo zullen we uiteindelijk van een op fossiele grondstoffen gebaseerde economie naar een biobased economie moeten overgaan.

die zones zou zij de ontwikkelingen niet aan de gemeente/initiatiefnemers over moeten laten, maar duidelijk op basis van een 'Natuurvisie' aan moeten geven welke natuurdoel(typ)en daar centraal dienen te staan en hoe deze d.m.v. welke instrumenten gerealiseerd zouden kunnen worden. In het bijzonder zou dat o.i. dan moeten gelden voor de gebieden/structuren, die voor het natuurnetwerk van de provincie van wezenlijk belang moeten worden geacht, zoals o.a. het 'Valleilint' en 'Groene ruggengraat', waarbij uiteraard ook een goede afstemming met respectievelijk de provincie Gelderland én de provincies Noord- en Zuid-Holland noodzakelijk is⁵³.

Wat hiervoor m.b.t. tot regie EHS is gesteld, geldt eveneens voor de onderscheiden 'geledingszones/recreatiezones', evenals voor de zogenaamde 'kernrandzones'. Ook daarbij is o.i. een sterke regie van de provincie noodzakelijk, ook om te voorkomen dat aldaar alsnog allerlei ongewenste rode ontwikkelingen kunnen optreden. Daarbij kan met name m.b.t. de geledingszones/recreatiezones worden opgemerkt, dat deze ook veelal over meerdere gemeentegrenzen heen lopen, zodat daarbij dan sowieso een sterke regie noodzakelijk is.

Een dergelijke regie moet o.i. ook van belang worden geacht bij de aansturende rol die de provincie heeft bij de zogenaamde AVP-gebieden, die zoals bekend (vanwege efficiency-overwegingen) zullen worden teruggebracht van zeven naar twee programmabureaus.

Verder is duidelijk dat de provincie het aantal 'provinciale belangen' drastisch heeft teruggebracht van 75 naar 15 (zie voor het overzicht ook het schema in de Ontwerp-PRS op pag. 18). Alhoewel de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich vanwege de overzichtelijkheid (en algehele regeldruk) kan voorstellen dat het aantal 'provinciale belangen' is teruggebracht/geclusterd⁵⁴, kan zij thans nog niet geheel overzien wat hiervan de uiteindelijke consequenties zijn. In ieder geval betreurt zij het dat de provincie kennelijk voor bepaalde beleidsvelden geen directe verantwoordelijkheid meer lijkt te (willen) nemen, zoals de 'natuur buiten de EHS', maar bijvoorbeeld ook 'weidevogelkerngebieden' die nu (kennelijk) (om o.i. onduidelijke redenen) niet langer op kaart: 'Natuur' worden aangegeven.

Wat betreft haar toetsende/regulerende rol geeft de provincie dan in de PRS aan dat er (met de 'Nota Ruimte' en feitelijk ook met de nieuwe Wro) feitelijk een 'omslag' heeft plaatsgevonden van 'toelatingsplanologie' naar 'ontwikkelingsplanologie'. Nu is het op zich juist dat daar waar belangrijke opgaven liggen enige flexibiliteit noodzakelijk is om gegeven opgaven ook daadwerkelijk te kunnen realiseren. Kern daarbij dient o.i. evenwel ook daar altijd te zijn dat respectvol met aanwezige kwetsbare waarden, zoals die van natuur en landschap, dient te worden omgegaan, wat in het verleden o.i. lang niet altijd het geval is geweest, zoals o.a. bij het Agenda 2010-programma 'Hart van de Heuvelrug'⁵⁵.

Meer in het bijzonder zou men dus in ieder geval als provincie, voor zover bepaalde ontwikkelingen in een bepaalde gebied dan gewenst zijn, o.i. in ieder geval helder moeten aangeven waar dan welke ruimtelijke kwaliteiten dienen te worden gerealiseerd. Wat die ruimtelijke kwaliteiten betreft wordt daar in het schema in de Ontwerp-PRS op pag. 20 een algeheel overzicht gegeven, maar de daar gegeven (toetsings)criteria zijn (wederom) zo algemeen geformuleerd, dat zij vrijwel zonder uitzondering door 'partners' naar believen kunnen worden ingevuld. Juist ook gezien de daarmee in het geding zijnde 'provinciale belangen' is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dan ook van mening, zoals ook hiervoor al

⁵³ Ook al zijn de zogenaamde 'robuuste verbindingen' door het kabinet dan geschrapt, allerlei ecologische onderzoeken tonen aan dat juist ook gezien de klimaatverandering die verbindingen voor het overleven van tal van soorten wezenlijk moeten worden geacht.

⁵⁴ Zo zijn nu op eenzelfde 'provinciaal belang' wel meerdere 'objecten' van toepassing.

⁵⁵ Zo heeft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. er in het verleden altijd voor gepleit in het kader van het programma 'Hart van Heuvelrug' eerst op basis van een zorgvuldige natuurinventarisatie en bijbehorende landschapsecologische analyses een integrale natuurvisie voor het Agenda 2010-programma 'Hart van de Heuvelrug' op te stellen, teneinde het instrument van het schaakbordmodel ook daadwerkelijk zorgvuldig in te kunnen zetten. Maar uiteindelijk is het daar nooit van gekomen. Het gevolg is uiteindelijk dat weliswaar twee robuuste corridors in het centrale gedeelte van de Heuvelrug (zullen) worden gerealiseerd, waar de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. uiteraard blij mee is, maar de aanleg van deze corridors is nu o.i. onnodig vaak ten koste gegaan van bestaande (hoge) natuurwaarden elders.

nadrukkelijk bepleit, dan aan de PRS/PRV alsnog een (integrale) 'Kwaliteitskaart (inclusief bijbehorende gebiedsprofielen)' wordt toegevoegd, die ook (op aansprekende wijze) duidelijk maakt welke kwaliteiten in een bepaald gebied dan centraal (dienen te) staan.

2.3 Pijlers PRS

In de PRS zijn de ruimtelijke doelen zoals de provincie deze voor ogen staan nader uiteengezet op basis van een drietal pijlers, te weten: 'Een duurzame leefomgeving', 'Vitale dorpen en steden' én een 'Landelijk gebied met kwaliteit'. In die opbouw is duidelijk de zogenaamde lagenbenadering te herkennen, die de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. als een belangrijke basis ziet om binnen de provincie ook echt een duurzame ontwikkeling te kunnen waarborgen. Wel zou zij gaarne zien, zoals ook hiervoor al aangegeven, dat ook het thema natuur (en eigenlijk ook landschap) alsnog binnen de eerste laag, dus die van 'Een duurzame leefomgeving' wordt gebracht, aangezien die natuur o.i. als de belangrijkste voorwaarde voor het leven op aarde dient te worden gezien.

2.3.1 Een duurzame leefomgeving

Zoals uit het voorgaande duidelijk zal zijn, is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. bijzonder verheugd met de aandacht die in de PRS/PRV aan het behoud/ontwikkeling van een duurzame leefomgeving wordt gegeven. Centrale thema's zijn daarbij een duurzaam bodemgebruik en watersysteem, een klimaatbestendige en -neutrale provincie en het behoud (al dan niet door ontwikkeling) van aanwezige cultuurhistorische kwaliteiten.

Zoals ook hiervoor onder het kopje: 'Algemeen' al aangegeven is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de mening toegedaan, mede vanwege de kwetsbaarheid van waarden van natuur en landschap, die zij ook als drager van (economische) ontwikkelingen ziet, dat deze beide thema's/objecten ook binnen de pijler 'duurzame leefomgeving' aan de orde zouden moeten worden gesteld. Teneinde echter een al te grote verwarring te voorkomen zal de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. deze beide thema's/objecten daar aan de orde stellen waar dat in PRS gebeurt, namelijk onder de pijler: 'Landelijk gebied met kwaliteit'.

Bodem en watersysteem

In ieder geval is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. verheugd dat de provincie teneinde een duurzaam bodemgebruik te kunnen waarborgen in navolging van het rijk ook een 'Structuurvisie voor de ondergrond' wil gaan opstellen, dat o.a. om de gebruiksfuncties voor de ondergrond, zoals WKO, goed te kunnen reguleren. Het is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. onbekend of de uitkomsten van de proef van het RIVM al bekend zijn, maar in ieder geval zou in de betreffende Structuurvisie ook nadrukkelijk met risico's van met name 'open systemen' rekening moeten worden gehouden, zeker als het om kwetsbare locaties gaat, zoals op de Utrechtse Heuvelrug met zijn goed doorlatende zandgronden⁵⁶.

Wat betreft het beleid ten aanzien van bodemdaling blijft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van mening, dat het weliswaar positief is dat door de provincie nu voor veengebieden in het westelijke weidegebied een bodemkaart en ook grondwatertrappenkaart is opgesteld, die ook (mede) de basis vormt voor de nu in de PRS opgenomen kaart: 'Bodembeleid en bodemdaling', maar dat om een verdere bodemdaling te voorkomen toch ook echt een integrale gebiedsvisie noodzakelijk is, in het bijzonder voor het Groene Hart. In het verleden zijn daar dan weliswaar voor het Groene Hart al vele voorstellen toe gedaan (zie o.a. 'Voorloper Groene Hart (Provincie Utrecht, Noord- en Zuid-Holland, 2009)', 'Kwaliteitskaart Groene Hart'; 'Klimaatpark Groene Hart (Innovatienetwerk & Vista, 2010)', 'Manifest Groene Hart (Kwaliteitsteam Groen Hart, 2012)' en in zekere zin ook: 'Ecosysteemdiensten in de Westelijke veenweidegebieden (Alterra, 2012)'), maar kennelijk zijn partijen, en dan in het bijzonder de landbouw, hier (vaak) niet bereid naar een ook voor hen uiteindelijk duurzaam toekomstperspectief te kijken.

⁵⁶ Zie ook het rapport: 'De mogelijke risico's van warmte- en koudeopslag voor de grondwaterkwaliteit (RIVM, 2011)'.

Wat betreft de bescherming van zowel drinkwaterwingebied als ook het infiltratiegebied van de Utrechtse Heuvelrug dienen gemeenten overeenkomstig de PRV, art. 2.3 regels in hun bestemmingsplan op te nemen. Functiewijzigingen mogen hier niet leiden tot een verslechtering van de kwaliteit van het grondwater, waartoe door de provincie de handreiking: 'Omgaan met functiewijzigingen beschermingszones drinkwaterwinning en infiltratiegebied Utrechtse Heuvelrug' zal worden opgesteld⁵⁷. De Stichting Milieuzorg Zeist e.o. gaat er daarbij vanuit dat nadrukkelijk ook met de eerder daartoe voor met name de Utrechtse Heuvelrug opgestelde 'Grondwatervisie Utrechtse Heuvelrug (Provincie Utrecht, 2002)' rekening zal worden gehouden.

Klimaat, gezondheid en veiligheid

De provincie heeft de ambitie om in 2040 klimaatneutraal te zijn (zie hiertoe met name het 'Strategiedocument: Utrecht 2040'), waardoor zij haar verantwoordelijkheid neemt om de klimaatverandering ten gevolge van de uitstoot van CO₂ (en andere stoffen) nog binnen een bepaalde bandbreedte te houden. Uiteraard is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. bijzonder verheugd met deze ambitie, die door RIFKIN et al. nader is uitgewerkt in het rapport: 'Utrecht roadmap to a third industrial revolution (OJR, 2010)⁵⁸.

Alhoewel aanvankelijk in de 'Kadernota Ruimte' nog sprake was van een ambitie van 20 % duurzame energie in 2020, wordt in de voorliggende PRS ineens evenwel van een veel lagere ambitie van 10% uitgegaan (zie ook: 'Ontwerp-PRS', pag. 27)⁵⁹. Daarbij is het dan een belangrijke vraag of men, in het bijzonder de bevolking/burger, zich in voldoende mate realiseert wat het klimaatneutraal zijn in 2040 uiteindelijk betekent. Weliswaar is de uitstoot van broeikasgassen per hoofd van de bevolking dan sinds 2005 licht afgenomen, maar deze is nog steeds relatief zeer hoog (zie ook 'Monitor Duurzaam Nederland (CBS, 2011)'). Daar komt bij dat het energiegebruik per hoofd van de bevolking in Nederland feitelijk nog steeds stijgt, zodat we om de beoogde doelstellingen van klimaatneutraliteit in 2040 daadwerkelijk te kunnen halen op dit moment o.i. niet alleen maximaal zouden moeten inzetten op de productie van hernieuwbare energie/duurzame energiebronnen, maar daarnaast natuurlijk alles op alles moeten zetten om een sterke reductie/besparing van het gebruik van energie te bewerkstelligen (door innovatie, klimaatneutraal bouwen, etc.)⁶⁰. Voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. is energiebezuiniging dan ook tevens in belangrijke mate het antwoord op de vraag hoe de trend van het almaar toenemende energiegebruik kan worden doorbroken. Of wachten we gewoon tot de energie uit olie door schaarste zo duur wordt, dat onze economie die is gebaseerd op goedkope olie en grondstoffen (denk aan o.a. de transportsector, de verlichting, de verwarming, het voedsel), uiteindelijk van zelf vastloopt? In dit verband is het goed het begrip 'Peak oil' te kennen, hetgeen duidelijk maakt hoe kwetsbaar onze samenleving wordt of al is geworden om zich vanuit dat gegeven te beraden over wat beleid maken en werken vanuit het begrip duurzaamheid echt zou kunnen en moeten inhouden⁶¹.

⁵⁷ Overigens is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van mening, zoals ook nadrukkelijk in haar zienswijze op het provinciale Waterplan: 'Richting Robuust' naar voren is gebracht, dat door (nieuwe) functies ook de ecohydrologische relaties zoals deze tussen de Heuvelrug en aangrenzende lager gelegen gebieden aanwezig zijn, niet mogen worden verstoord. Juist de kwel die vanuit Heuvelrug in die aangrenzende gebieden aan de oppervlakte treedt draagt er namelijk in belangrijke mate toe bij dat aldaar bijzondere aan kwel gebonden vegetaties kunnen voorkomen.

⁵⁸ Vergelijk in deze overigens ook de 'Roadmap 2050 (ECF, 2010)', evenals het rapport: 'Getting into the right lane for 2050 (PBL, 2009)'.

⁵⁹ Overigens zijn de Europese verplichtingen gericht op de 14 % hernieuwbare energie in 2020.

⁶⁰ Gelukkig wordt in het rapport: 'Utrecht roadmap to a third industrial revolution' ook veel aandacht aan 'energy efficiency' gegeven.

⁶¹ Overigens is door de NMU het energievraagstuk voortvarend opgepakt en is voor de verschillende AVP-gebieden, zoals deze binnen de provincie Utrecht zijn te onderscheiden, een aantal gebiedsgerichte 'Plan van Aanpak(ken)' gepubliceerd. Daarnaast heeft zij in haar publicatie: 'Duurzaam opgewekt (NMU, 2011)' nadrukkelijk aangegeven hoe de provincie - naast besparing - in haar PRS/PRV met het opwekken van alle mogelijke bronnen van duurzame energie, zoals zonne-energie, windenergie, bio-energie en ook geothermie, rekening zou moeten houden.

Teneinde de betreffende doelstelling van klimaatneutraliteit te bereiken is dus een enorme inzet van alle partners noodzakelijk, zo is inmiddels duidelijk. Ruimtelijk relevant is daarbij dan natuurlijk de vraag waar binnen het provinciale beleid ruimte aan de productie voor duurzame energie kan worden geboden. Niet alleen bovengronds (denk met name aan windmolens, (co-)vergistinginstallaties), maar ook ondergronds (denk o.a. aan WKO).

Alhoewel de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in algemene zin de gegeven doelstelling om klimaatneutraal te worden in 2040 natuurlijk van harte onderschrijft is zij wel van mening dat bij de plaatsing van windmolens en bijvoorbeeld ook van (co-)vergistinginstallaties, zeer zorgvuldig dient te worden gekeken naar de ruimtelijke effecten daarvan. Zo kunnen windmolens een groot effect hebben op aanwezige landschappelijke kwaliteiten en ook op de natuur (denk o.a. aan (weide)vogelgebieden) en in die zin zouden deze o.i. dan ook niet geplaatst moeten worden binnen die gebieden die (vooral nog) als Nationaal Landschap zijn aangewezen en evenmin in de EHS en gebieden die belangrijk zijn voor (weide)vogels (zie overigens ook de PRV, art. 2.6)⁶². Plekken die volgens ons wel geschikt moeten worden geacht zijn met name bepaalde lijnstructuren waar toch al sprake is van een bepaalde mate van verstoring, zoals bepaalde zones langs rijkswegen, uiteraard mede afhankelijk van de kwaliteiten van de aangrenzende gebieden, evenals langs het Amsterdam Rijnkanaal (ARK), maar bijvoorbeeld ook op bepaalde industriecomplexen, zoals bijvoorbeeld Lage Weide bij Utrecht. Teneinde daadwerkelijk te kunnen bepalen waar windmolens al dan niet aanvaardbaar zijn, ook gezien de enorme hoogte die zij heden ten dage kunnen hebben (tot 130 m!), lijkt een integrale analyse op basis van aanwezige kwetsbare waarden dan ook van groot belang⁶³.

Bezien we vanuit de gegeven randvoorwaarden de keuzen die uiteindelijk met betrekking tot windmolens in de Ontwerp-PRS worden gemaakt, dan kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich in de daarin nu aangegeven locaties vinden (zie ook kaart: 'Duurzame energie'). Wel is het voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de vraag indien er uiteindelijk toch geen draagkracht binnen de betreffende gemeenten aanwezig is voor het plaatsen van windmolens, zoals thans voorwaardelijk in de PRS aangegeven (zie de PRS, Toelichting op pag. 27), of de provincie dan, ook gezien (landelijke) doelstelling, uiteindelijk toch niet de bereidheid zou moeten hebben zelf met een 'Inpassingsplan' te komen (zie in deze overigens ook de aanbevelingen zoals deze uit de PlanMER, pag. 27 naar voren komen).

Met betrekking tot het waarborgen van een gezonde en veilige leefomgeving wordt in de PRS feitelijk verwezen naar het instrument van de zogenaamde 'Milieukwaliteitsprofielen'. In de gegeven kwaliteitsprofielen, zijn dan mede afhankelijk van de daartoe onderscheiden gebiedstypen per thema zowel de basis- als ambitiekwaliteiten opgenomen. Juist ook om de voorliggende PRS/PRV alvast Omgevingswet-proof te maken wil de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dan ook voorstellen de gegeven Milieukwaliteitsprofielen ook daadwerkelijk in de voorliggende PRS/PRV op te nemen, zo nodig in één van de (kwaliteits)bijlagen bij de PRV. Alleen zo kan o.i. in voldoende mate worden gewaarborgd, dat gemeenten én gebiedspartners op het gebied van milieu bij ruimtelijke ontwikkelingen ook daadwerkelijk van een hogere ambitie uitgaan⁶⁴.

Cultuurhistorische hoofdstructuur

Terecht wordt er in de voorliggende PRS/PRV bijzondere aandacht gegeven aan het binnen de provincie Utrecht aanwezige cultuurhistorische erfgoed..

Wat de cultuurhistorie betreft wordt daarbij aangesloten bij de eerder vastgestelde 'Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS)' (zie ook de publicatie: 'Niet van gisteren (Provincie Utrecht, 2002)'. Later is daarover nog de schitterende publicatie: 'Tastbare tijd - Cultuurhistorische atlas van de provincie Utrecht (Provincie Utrecht, 2005)' verschenen.

⁶² Zie voor (weide)vogelgebieden die kwetsbaar zijn voor (weide)vogels met name ook 'De Nationale windmolenrisicokaart voor Vogels (SOVON, 2009)'.
⁶³ Zie in deze ook: 'Concept-Ruimtelijk perspectief Windenergie op land (VROM, 2010)'.
⁶⁴ Zie voor milieukwaliteitsprofielen het PMP 2009-2011, evenals de 'Leidraad water en milieu in ruimtelijke plannen', ook al zou deze dan worden vernieuwd.

Op de kaart: 'Cultuurhistorie' worden naast de binnen de provincie Utrecht talrijk aanwezige waardevolle 'Historische buitenplaatsenzones', ook het 'Militair erfgoed (inclusief Waterlinies)', evenals de vanuit cultuurhistorisch opzicht waardevolle 'Agrarische cultuurlandschappen' en het 'Archeologisch erfgoed (inclusief Limes)' aangegeven. Wel is het de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. daarbij opgevallen dat men de CHS ten opzichte van de kaart die daartoe eerder in het Streekplan 2005-2015 was opgenomen, verder heeft ingeperkt, kennelijk mede op verzoek van bepaalde gemeenten. Zo worden nu bijvoorbeeld wat de 'Historische buitenplaatsenzone' betreft voor Zeist, feitelijk alleen nog beperkte zones langs bepaalde assen aangegeven, zoals die van Stichtse Lustwarande (N-225)⁶⁵ en de Wegh der Weegen (N-237)⁶⁶, maar niet langer de waardevolle structuren in het binnenstedelijke gebied, terwijl (ook) binnen die stedelijke gebieden o.i. wel degelijk werd voortgeborduurd op oudere, dus reeds aanwezige cultuurhistorische structuren. In die zin wil de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de provincie dan ook verzoeken gewoon de grenzen aan te houden zoals deze waren aangegeven op de bij het 'Streekplan 2005-2015' gevoegde kaart. Deze grenzen vonden feitelijk hun oorsprong in de beide hier boven al aangehaalde rapporten: 'Niet van Gisteren (Provincie Utrecht, 2002) en met name ook: 'Tastbare tijd (Provincie Utrecht, 2005)' gegeven analyses⁶⁷. Met betrekking tot de aangegeven waardevolle 'Agrarische cultuurlandschappen' blijft het voorts voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. toch onduidelijk waarom niet langer de eerder wel als zodanig in de CHS opgenomen gebieden van Eemland/Eemland-Bunschoten-Oost en ook het gebied tussen Woudenberg en Veenendaal, dus dat van de 'Gelderse Vallei Centraal', op de gegeven kaart zijn opgenomen.

Meer in het bijzonder is het de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. opgevallen, dat ook de specifiek voor de CHS in het 'Streekplan/Structuurvisie 2005-2015' gegeven 'strategieën', te weten: 'Veilig stellen', 'Eisen stellen' én 'Actief versterken', thans niet langer in de voorliggende PRS/PRV zijn verankerd, terwijl het daardoor juist mogelijk was om binnen de CHS, mede afhankelijk van de aanwezige cultuurhistorische kwaliteiten, (nog enigszins) adequaat te kunnen sturen (zie ook: 'PRV (Provincie Utrecht, 2009)', art. 3.1 t/m 3.4). Daarentegen lijkt men nu zondermeer voor alle onderscheiden waardevolle cultuurhistorische structuren, met uitzondering dan van het 'Archeologische erfgoed', in te zetten op 'behoud door ontwikkeling', waarbij men zelfs binnen de 'Historische buitenplaatsenzone' t.b.v. het creëren van economische kostendragers het toevoegen van kleinschalige stedelijk (gelieerde) functies, c.q. bebouwing wil toestaan (zie ook de PRV, de Toelichting op art. 2.8, lid 2, onder a). Weliswaar wordt dan in de toelichting op art. 2.8, lid 2 ook een aantal voor de betreffende cultuurhistorische structuur karakteristieke kwaliteitskenmerken aangegeven, maar o.i. blijft het toch onduidelijk hoe bij bepaalde ontwikkelingen dan specifiek met die waarden rekening zal worden gehouden. Alhoewel dan in de daartoe in de PRV opgenomen 'Bijlage Cultuurhistorie' wel voor de te onderscheiden zones/gebieden binnen de vier cultuurhistorische thema's een nadere beschrijving is opgenomen, zijn ook deze beschrijvingen toch vrij globaal en ontbreken o.i. ook daarin feitelijk (harde) kwaliteitseisen/toetsingscriteria, terwijl deze o.a. voor de SLW wel degelijk al beschikbaar zijn (zie o.a. de: 'Visie voor de Stichtse Lustwarande (Provincie Utrecht, 2005)')⁶⁸. Daarnaast zou bijvoorbeeld bij eventuele ruimtelijke ontwikkelingen binnen 'Historische buitenplaatsenzone' behalve de gememoreerde kwaliteitseisen, ook nadrukkelijk als eis moeten worden gesteld dat voor een dergelijke ontwikkeling ook de economische noodzaak aangetoond wordt. Voor zover er dan nog geen specifieke kwaliteitseisen

⁶⁵ Zie voor cultuurhistorische beschrijving van buitenplaatsen met name ook: 'De Stichtse Lustwarande - Buiten in het Groen (Groningen, C. van, 1999)'.

⁶⁶ Zie voor uitvoerige cultuurhistorische beschrijving 'Wegh der Weegen' ook de (provinciale) website: www.weghderweegen.nl én ook het boek 'Wegh der weegen (Abrahamse, J., 2010)'.

⁶⁷ Zie voor ontwikkelingsgeschiedenis Zeist met name ook de publicatie: 'Zeist door Tijd - Cultuurhistorische atlas (Volkers, K., 2011)'.

⁶⁸ Niet onbelangrijk moet o.i. voorts worden geacht, dat veel buitenplaatsen gezien de aanwezige ecologische waarden deel uitmaken van de EHS, waarvoor het 'Nee, tenzij-beginsel' van toepassing moet worden geacht.

beschikbaar zijn, wil de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. er in ieder geval voor pleiten, voorsnog in de PRS/PRV aan de 'strategieën' vast te houden zoals deze in het 'Streekplan/Structuurvisie 2005-2015' voor de CHS waren verankerd.

2.3.2 Vitale dorpen en steden

Binnen deze pijler zet de provincie in op vitale dorpen en steden, waarbij zij met haar beleid aansluit bij de zogenaamde 'duurzame verstedelijkingsladder' (zie ook de: 'Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Min. Infrastructuur en Milieu, 2012)'). Een belangrijk instrument is daarbij dat van de rode contouren.

Algehele beleidslijn verstedelijking

Bij de verstedelijk (wonen en werken) richt de provincie zich primair (d.w.z. voor wonen minimaal 2/3) op de ontwikkelingsmogelijkheden in het bestaande stedelijk gebied, hetgeen door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van harte wordt onderschreven. De provincie maakt daarbij als instrument gebruik van de rode contouren, waarmede - ook gezien de druk op het landelijk gebied binnen de Randstad - een belangrijke bijdrage wordt geleverd aan de kwaliteit van dat landelijk gebied. Daarnaast moeten de rode contouren met name ook van belang worden geacht om de ambitie op binnenstedelijk bouwen hoog te houden. Voor zover er dan toch in de PRS zogenaamde uitleglocaties (ook wel als 'bollocaties' aangeduid) worden opgenomen, zullen deze langs de zogenaamde 'duurzame verstedelijkingsladder' worden gelegd (zie ook de PRV, de Toelichting op Art. 3.2, lid 2)⁶⁹. Wel is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van mening, dat de 'Duurzame Verstedelijkingsladder' (zo mogelijk) niet alleen in de Toelichting maar ook direct in de PRV, Art. 3.2, lid 2 zou moeten worden verankerd (zie in deze overigens ook de aanbevelingen uit de 'PlanMER, pag. 51').

Voor zover er dan binnenstedelijk wordt verdicht, is het dan natuurlijk wel van belang ook daarbij dan zorgvuldig met de aldaar aanwezige kwaliteiten, zoals de binnenstedelijke groenstructuur, rekening te houden. Zoals ook in de PlanMER aangegeven kun je best in binnenstedelijke gebieden verdichten, mits daarbij dan wel een hoge kwaliteit van zowel de gebouwen als hun omgeving wordt aangehouden. Een groene omgeving moet daarbij dan niet alleen voor planten en dieren van de stad belangrijk worden geacht, maar ook om een aangenaam verblijfsklimaat voor de mens te creëren, dat zeker ook met de verwachte klimaatverandering (denk o.a. aan 'hittestress')⁷⁰.

Wat de rode contouren betreft, lijkt het erop dat de provincie daarmee overeenkomstig de PRS/PRV nu veel flexibeler wenst om te gaan dan voorheen. Zo wil men deze nu zelfs om de vier jaar gaan herzien, waarbij dan zo nodig nieuwe 'bollocaties' zullen worden opgenomen. Daarnaast wil men ook aan kleinschalige rode ontwikkelingen buiten de rode contour ruimte bieden zonder een verdere procedure (ja, mits), zij het dat de gemeente dan wel dient te onderbouwen op welke wijze een dergelijke ontwikkeling bijdraagt aan verhoging van de ruimtelijke kwaliteit van de zogenaamde kernrandzone (zie o.a. PRV, art. 4.8). Door de gegeven flexibilisering, zonder dat daar dan nog een herbegrenzing van de rode contour tegenover staat (vergelijk ook de zogenaamde 'touwtjesmethode' uit het Streekplan 2005-2015), zet o.i. de provincie de deur (wijd) open naar een verdere verrommeling van het landelijke gebied ook al wordt dan wel als eis gesteld dat de gemeente t.a.v. ontwikkelingen in de zogenaamde kernrandzone met een integrale (gebieds)visie dient te komen. Ook gezien de kwaliteiten van natuur en landschap die daarmee in het geding zijn, zeker daar waar kernen direct grenzen van waardevolle landschappen en/of de EHS, acht de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat een totaal ongewenste ontwikkeling. In die zin is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van mening dat wat betreft de rode contour dus gewoon aan de in de PRV (Provincie Utrecht, 2009) gegeven instrumenten zou moeten worden vastgehouden (zie ook de PRV (Provincie Utrecht, 2009), Hoofdstuk 4: Landelijk gebied, Artikel 4.1, lid 5).

⁶⁹ Naar verwachting zal de 'Duurzame Verstedelijkingsladder' (binnen niet al te lange tijd) in het 'Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro)' worden opgenomen.

⁷⁰ Teneinde dat te waarborgen zou als norm minimaal 75 m² openbaar groen per wooneenheid moeten worden aangehouden (vergelijk overigens ook: 'Jantje Beton-norm').

Wonen

Als de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de voorliggende PRS goed leest, dan wil de provincie kennelijk nog steeds aan de veronderstelde hoge vraag naar nieuwe woningen tegemoet komen, zij het dat daar wel bepaalde randvoorwaarden aan zijn verbonden. Nederland staat evenwel aan de vooravond van andere tijden: de bevolkings-, mobiliteits- en werkgelegenheidsgroei die decennialang gemeengoed was, gaat afvlakken (zie ook de 'Nederland in 2040: Een land in regio's (PBL, 2011)'). Daardoor ontstaat er een grotere diversiteit aan regio's: regio's met groei, regio's met krimp, maar in toenemende mate ook regio's waar groei en krimp beide goed mogelijk zijn, zoals binnen de provincie Utrecht (zie in het bijzonder ook de publicatie 'Ruimtelijke Verkenningen op de kaart (PBL, 2011)'). Bovendien is er thans ook een economische crisis, waarvan het einde voorlopig nog niet in zicht is, die ook zo zijn uitwerking op de woningmarkt heeft. In die zin wordt door het Planbureau voor de leefomgeving (PBL) dan ook met een tweetal scenario's gewerkt, te weten een 'Hoog scenario' dat is afgeleid van het Global economy-scenario (van de WLO) en een 'Laag scenario' dat is afgeleid van het Regional Communities-scenario⁷¹. Duidelijk is in ieder geval dat er hoe dan ook, van welk scenario men ook uitgaat, er ook binnen de provincie Utrecht grote regionale verschillen zijn en er eigenlijk alleen bij een 'Hoog scenario' binnen het Stadsgewest Utrecht en aangrenzende regio nog een bepaalde, doch beperkte groei is te verwachten, althans wat betreft de komende decennia. Veel meer dan voorheen moet er o.i. dan ook met de in de Verkenningen aangegeven prognoses rekening worden gehouden.

Gezien de aangegeven landelijke trends blijft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich dus afvragen, waarom de provincie Utrecht dan onverminderd blijft vasthouden aan de veronderstelde grote woningbouwopgave. Alhoewel het de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. bekend is dat de provincie door ABF alsnog een woningbehoefteraming heeft laten uitvoeren, waarvan zij het rapport overigens niet op de website www.puzzelenmetdeprovincie.nl heeft kunnen vinden, zou zij toch graag (in navolging PS) een betere demografische onderbouwing zien van de gegeven woningbehoefte, teneinde te kunnen bepalen of alle geplande activiteiten buiten de huidige stedelijke contouren wel echt noodzakelijk zijn.

Waar de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. vanuit de bovenstaande gegeven scenario's/voorspellingen dan ook in ieder geval bijzonder verheugd over is, zoals overigens ook hier voor al aan de orde gesteld, is dat in de voorliggende PRS op zich wel wordt vastgehouden aan het beleidsinstrument van de 'rode contouren', waarbinnen dan 80% van de veronderstelde woningbouwopgave dient te worden gerealiseerd. Daardoor kan o.i. niet alleen een verdergaande verrommeling van het landelijke gebied in belangrijke mate worden voorkomen, ook betekent dat o.i. een belangrijke impuls voor binnenstedelijk bouwen.

Wel is in de PRS alsnog een relatief groot aantal zogenaamde 'toekomstige woonlocaties' (zie ook de zogenaamde 'rode bollen' op de Visiekaart) opgenomen. Voor zover de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat heeft kunnen nagaan is wat de thans in de ontwerp-PRS/PRV opgenomen 'toekomstige woonlocaties' betreft, daarbij in eerste instantie in het kader van de Ontwikkelingsvisie NV Utrecht de zogenaamde 'lagenbenadering' toegepast. In de PlanMER t.b.v. de voorliggende PRS is daarnaast het daartoe opgestelde 'beoordelingskader' toegepast, dat (vooralsnog) uitgaat van de criteria uit de duurzaamheidsmetingen door Telos in 2008 en 2010, althans voor zover deze natuurlijk voor de in het kader van de PRS uitgevoerde toetsing relevant moeten worden geacht (zie ook de PlanMER, Bijlage 1: 'Beoordelingskader'). Alhoewel bij de toetsing in het kader van de PlanMER van de opgenomen uitleglocaties op zich wel wordt verwezen naar de 'Duurzame Verstedelijkingsladder', ten aanzien van zowel de nader getoetste woningbouwlocaties, als ook ten aanzien van bedrijventerreinen en kantorenparken, blijft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich daarbij wel afvragen of deze uiteindelijk met name voor de thans voor wonen opgenomen 'toekomstige woonlocaties' ook daadwerkelijk is toegepast, dus naast de

⁷¹ Overigens wordt in beide scenario's uitgegaan van de huidige vigerende manier van woningbouwprogrammering, waarbij o.i. toch zo bepaalde vraagtekens kunnen worden geplaatst.

toetsing (sec) op de milieugevolgen van die locaties. Wel is duidelijk dat in de PPlanMER wordt aanbevolen, met name bij de uitleg voor woningbouw (zie ook PPlanMER, pag. 50):

- Te faseren in de tijd: een of enkele uitleglocaties pas opnemen bij vierjaarlijkse herijking van de rode contouren, vergelijkbaar met methodiek bedrijventerreinen;
- Uit te wisselen tussen uitleglocaties: de opgave herverdelen over de uitleglocaties;
- Binnenstedelijke opgave te verhogen: bezien of een binnenstedelijke opgave een hogere capaciteit kan hebben ter vervanging of beperking van uitleglocaties. Daarbij kan o.a. worden gedacht aan het inzetten van de overcapaciteit op kantorenlocaties als sturingsmiddel;
- De vierjaarlijks herijking bij woningbouw, al dan niet in combinatie met het ophogen van het binnenstedelijke programma, inzetten voor het bereiken van de voorkeursvolgorde om binnenstedelijk te bouwen en vervolgens pas via de geboden uitleglocaties, analoog aan de DV-ladder.

Gezien die aanbevelingen is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van mening, dat de uitleglocaties in ieder geval nog eens langs de 'Duurzame Verstedelijkingsladder' zouden moeten worden gelegd, mede om te bezien of deze ook gezien de nog beschikbare binnenstedelijke ruimte (denk aan o.a. uitbreidingswijken Leidsche Rijn (Haarzicht), Houten-Zuid, Vathorst, Veenendaal-Oost, Wilnis (Marickenzijde), Bunschoten (Rengerswetering)) wel echt noodzakelijk zijn. Daarnaast is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van mening dat eigenlijk alle grotere uitleglocaties (dus: Vathorst-West, Rijnenburg, Hoef en Haag, Odijk-West en Woudenberg-Oost) gezien hun milieueffecten alsnog zouden moeten worden heroverwogen, aangezien zij allen wel op meerdere van de gegeven beoordelingscriteria negatief scoren (zie voor overzicht milieu-effecten diverse uitleglocaties ook: 'PPlanMER', Tabel op pag. 47). Dat maakt o.i. nog maar eens duidelijk hoe groot gewicht aan binnenstedelijk bouwen dient te worden toegekend. Meer in het bijzonder zou wat betreft de gegeven uitleglocatie Rijnenburg o.i. moeten worden bezien, niet alleen gezien de ligging in/nabij het Groene Hart maar ook gezien de relatief lage ligging, of dan uiteindelijk toch niet beter voor de 'Ontwikkellocatie A-12 zone' kan worden gekozen. Voor zover men dan toch aan bepaalde 'bollocaties' vasthoudt zou daarbinnen ook een prioritering moeten worden aangegeven (zie ook de bovenstaande aanbevelingen uit de PlanMER).

Wat de kleinere uitleglocaties betreft, spreekt de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich overigens zonder meer uit tegen de locatie: 'Leeuwenhorst/Vierde Kwadrant Den Dolder'. Deze locatie maakt weliswaar deel uit van de Agenda 2010-programma 'Hart van de Heuvelrug', maar de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. blijft van mening, dat daardoor een onevenredige aantasting van ter plaatse aanwezige waarden van natuur en landschap zal optreden⁷². Verder zou o.i. ook de locatie 'Soesterberg-Noord' vanwege aanwezige (zeer) hoge natuurwaarden moeten worden heroverwogen⁷³.

Werken

Met betrekking tot (eventuele) nieuwe bedrijventerreinen wil de provincie zeer terughoudend zijn, waarbij in totaal voor 86,7 ha in het totale programma is opgenomen, waarvan 48 ha op uitleglocaties. Een belangrijke voorwaarde bij het gegeven programma zijn daarbij niet alleen de vier regionale convenanten die daartoe dienen te worden afgesloten, alhoewel deze inmiddels in concept klaar zouden liggen, maar ook het feit dat oude terreinen (tegelijkertijd) worden geherstructureerd (zie in deze ook de PRV, Art. 3.4). Hoe dan ook blijft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich afvragen, ook gezien de vele leegstand, of het wel verstandig en noodzakelijk is om nog steeds nieuwe bedrijventerreinen te blijven ontwikkelen. In die zin moet o.i. in ieder geval worden afgezien van het voorgenomen bedrijventerrein op de ook in cultuurhistorische opzicht waardevolle eng ten westen van Amerongen..

⁷² Uiteraard is het de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. bekend dat de provincie voor het betreffende gebied inmiddels een zogenaamde 'Streekplanuitwerking Hart van de Heuvelrug II' heeft vastgesteld, maar als dan de afweging dient te worden gemaakt tussen het (gedeeltelijk) bebouwen van het Kamp van Zeist of het Vierde Kwadrant Den Dolder, dat zij dan uiteindelijk toch kiest voor het Kamp van Zeist.

⁷³ Zie ook de zienswijze van de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. op het 'Bestemmingsplan Vliegbasis'.

Wat geldt voor bedrijventerreinen, geldt feitelijk in nog sterkere mate voor de kantorenmarkt. Zo zou daarvan in 2010 maar liefst 900.000 m² VVO (Verhuurbaar Vloeroppervlak) leeg staan. In die zin spreekt de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich dan ook zondermeer uit tegen de aanduiding in de PRS/PRV van het 'Station Driebergen-Zeist' als 'Knooppunt voor kantoorontwikkeling' en wel met een maximale oppervlakte aan kantoren van 30.000 m² (zie ook de PRV, art. 3.6). Dat overigens ook gezien de kwetsbare ligging van deze locatie te midden van de EHS/SLW. Verder zal een dergelijke ontwikkeling ongetwijfeld leiden tot een nog verdere leegstand van kantoren (inclusief kapitaalverlies) binnen de aangrenzende gemeenten (met name Zeist en ook Utrechtse Heuvelrug). Weliswaar is het Stationsgebied dan goed ontsloten door het OV, maar de ervaring leert dat toch veel werknemers desondanks met de auto komen, dus ziet de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. ter hoogte van het Stationsgebied eerder kansen voor de ontwikkeling van een 'landgoedstation' met voorzieningen (horeca, etc.) die de identiteit van het gebied eerder versterken dan er afbreuk aan doen.

Verkeer en vervoer

In de PRS wordt aangegeven dat men de ruimtelijke ontwikkeling en infrastructuur beter op elkaar wil afstemmen, waarbij men o.a. gebruik wil maken van een zogenaamde 'Mobiliteitstoets' (zie ook de PRV, art. 3.8 en ook de Bijlage: 'Mobiliteitstoets'). Voor zover de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat evenwel heeft kunnen nagaan is die gegeven Mobiliteitstoets toch vooral sectoraal van aard en zou deze veel integraler van karakter moeten zijn (vergelijk ook de 'Bereikbaarheidsindicator' van het Rijk in de 'Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR)').

Indien men (t.b.v. bepaalde ruimtelijke ontwikkelingen) dan toch besluit nieuwe infrastructuur aan te leggen, of bestaande structuren te verbreden, zou in ieder geval voor het maken van een goede afweging tussen de beschikbare opties ook gebruik moeten worden gemaakt van de zogenaamde: 'Ladder van Verdaas', aangezien deze ook in het bijzonder sturing aan duurzame oplossingen voor de vervoersproblematiek geeft, zoals een keuze voor beprijzing, mobiliteitsmanagement en/of OV of de fiets. Weliswaar wordt de 'Ladder van Verdaas' dan aangegeven in de PRS op pag. 47/50, maar deze is vooralsnog niet verankerd in de PRV. Teneinde te waarborgen dat bij het zoeken naar oplossingen voor een bepaalde verkeersproblematiek ook daadwerkelijk naar duurzame oplossingen wordt gezocht, zou o.i. dus de 'Ladder van Verdaas' alsnog direct in de PRV moeten worden verankerd.

Wat betreft de aanpassingen aan het Rijks- en ook Regionale wegennet, zoals deze met de Pakketstudies 'Ring Utrecht'⁷⁴ en ook de 'Driehoek Utrecht-Amersfoort-Hilversum' thans aan de orde zijn, zal daarbij, behalve met verbindingen tussen stad en platteland, nadrukkelijk ook met de leefomgeving, de omwonenden, evenals met aanwezige ecologische en landschappelijke kwaliteiten rekening dienen te worden gehouden⁷⁵.

Positief is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in ieder geval dat men voor OV en feitelijk ook voor de fiets een kwaliteitssprong wil maken. In die zin zou het wellicht goed zijn als op de kaart: 'Verkeer en vervoer' toch ook alvast, met het oog op beoogde reservering van 15.000 woningen voor Utrechtse woningbehoefte in Almere, o.a. een ruimtelijke reservering voor de Stichtse Lijn wordt opgenomen. Daarnaast zou het ook goed zijn als snelfietsroutes zouden worden opgenomen (zie o.a. ook het: 'Verder-pakket (Programmabureau Verder, 2009)').

Regionale uitwerking

Wat betreft de regionale uitwerking zijn de in de PRS opgenomen stedelijke programma's (kennelijk) in overleg met de (regionaal samenwerkende) gemeenten tot stand gekomen, waartoe o.a. door de binnen het BRU samenwerkende gemeenten het 'Regiodocument BRU' is opgesteld. Zoals ook hiervoor al onder het kopje *wonen* is aangegeven, is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van mening dat daarbij vooralsnog niet alleen van een (veel) te hoge schatting wat betreft de woningbehoefte wordt uitgegaan, maar ook dat voor bepaalde

⁷⁴ Zie overigens voor een nadere uitwerking van de 'Ladder van Verdaas' met betrekking tot Ring Utrecht o.a. ook: 'Kracht van Utrecht 2.0 (NMU/Vrienden van Amelisweerd (2010))'.

⁷⁵ Wat betreft met name de landschappelijke inpassing is zowel voor de NRU en ook de A-27 door het Bureau Must al een nadere studie gedaan (zie ook: 'Ontwerpverkenning Ring en Linie (Must, 2009)).

gemeenten veel te hoge aantallen worden aangegeven, dat ook gezien aanwezige kwaliteiten.

Zo wordt voor de gemeente Zeist van een opgave van maar liefst 2.200 woningen uitgegaan, terwijl - mede in het kader van het 'Agenda 2010-programma Hart van de Heuvelrug' - thans al op tal van plaatsen wordt gebouwd, althans voor zover de crisis op de woningmarkt dat nog toestaat. De Stichting Milieuzorg Zeist e.o. tekent daarbij aan, dat toen midden jaren '90 de keuze voorlag hetzij de stad Utrecht in westelijke, noordelijke of oostelijke richting uit te breiden, daarbij op basis van een door Bureau Waardenburg uitgevoerd evaluatie van aanwezige landschappelijke en ecologische kwaliteiten toen nadrukkelijk voor een westelijke oriëntatie is gekozen (zie in deze ook het rapport: 'Ecologische toetsing stedenbouwkundig modellen Regio Utrecht (Bureau Waardenburg, 1990)'. Door voor de gemeente Zeist nu toch aan dergelijke hoge woningbouwopgaven vast te houden, die (ver) uitgaan boven de (eigen) behoefte, zal dat uiteindelijk tot een onevenredige aantasting van de in het binnenstedelijk en ook het buitenstedelijke gebied aanwezige groene kwaliteiten gaan. Uiteindelijk moet dat o.i. ook strijdig worden geacht met hetgeen de gemeente Zeist daartoe zelf in haar eigen Structuurvisie: 'Zeist schrijf je met een Q' heeft vastgelegd en waarin is aangegeven dat wat de woningbouwaantallen betreft niet langer de aantallen leidend zullen zijn, maar juist de te realiseren kwaliteiten (zie ook de Structuurvisie: 'Zeist schrijf je met een Q', pag.145). In die zin wil de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dan ook voorstellen in ieder geval voor Zeist voor de planperiode uit te gaan van maximaal 1275 woningen⁷⁶. In ieder geval dient o.i. vanwege aanwezige waarden, zoals ook hiervoor al aangegeven, te worden afgezien van de bebouwing van de 'Leeuwenhorst'/het 'Vierde Kwadrant'.

Meer in het bijzonder is (en blijft) de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van mening, dat vanwege de unieke natuurwaarden alsnog de locatie: 'Soesterberg-Noord' buiten de rode contour moet worden geplaatst. Ter plaatse komen o.a. zeer waardevolle schraalgraslanden voor, die feitelijk uniek zijn binnen de provincie Utrecht (zie ook: 'Waar de leeuweriken zingen....(Ecologisch adviesbureau Van den Bijtel, 2011)'). Het zou dan ook van moed getuigen als voor de financiering van natuur(ontwikkeling) op de voormalige Vliegbasis Soesterberg alsnog naar externe bronnen wordt gezocht.

2.3.3 Landelijk gebied met kwaliteit

In algemene zin is hierbij al stilgestaan in de hiervoor gegeven reactie op de Visiekaart en dan in het bijzonder ten aanzien van de daarbij aangegeven 'koersen' voor het landelijke gebied. Eveneens is bij de pijler: 'Een duurzame leefomgeving' al aangegeven, dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van mening is dat de thema's natuur en landschap, mede gezien hun kwetsbaarheid, eigenlijk aan de orde zouden moeten worden gesteld binnen de pijler: 'Een duurzame leefomgeving', maar dat deze om verwarring te voorkomen onder de pijler: 'Landelijk gebied met kwaliteit' worden behandeld.

Algehele beleidslijn landelijk gebied: Ruimte voor dynamiek en kwaliteit

Enerzijds wil de provincie inzetten op het versterken van de ruimtelijke kwaliteit, hetgeen in algemene zin door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. wordt onderschreven, anderzijds wil men ook ruimte geven voor een bepaalde dynamiek. Het zal duidelijk zijn, zeker als daarbij geen goede regulering plaats vindt dat daardoor tal van ontwikkelingen kunnen worden gefaciliteerd die de reeds aanwezige en beoogde kwaliteiten weer teniet kunnen doen. Ook daarbij dient dus telkenmale de juiste balans te worden gevonden.

⁷⁶ Berekeningen laten zien dat wil Zeist haar inwonertal op ongeveer 60.000 inwoners handhaven, eveneens rekening houdend met gezinsverdunding, op zich kan worden volstaan met het bouwen van ongeveer 85 woningen per jaar (en wellicht vanwege doorzettende vergrijzing (en dus verhoogde sterfte) op termijn nog minder). Als Zeist evenwel door blijft bouwen in tempo waarin de afgelopen jaren bouwplannen zijn ontwikkeld, dan zal zij op basis van recent uitgevoerde Primos-berekeningen in kader nieuwe Woonvisie zelfs tot boven de 74.000 inwoners uitgroeien, maar dat zal ongetwijfeld ten koste gaan van haar waardevolle groen.

Kwaliteitsontwikkeling (rood-voor-groen)

Het zal duidelijk zijn dat er voor het landelijke gebied een aantal complexe opgaven ligt. Dat hangt mede samen met de ontwikkelingen in de samenleving. Zo lijkt met name het rijk de opgaven zoals deze ook landelijk voorliggen, zoals bijvoorbeeld die voor het voltooiën van de EHS, maar bijvoorbeeld ook voor de bescherming (en versterking) van de kwaliteiten van het landelijke gebied, en wel in het bijzonder binnen de eerder onderscheiden Nationale Landschappen, evenals in Rijksbufferzones, geheel door te schuiven naar de provincies, terwijl daarvoor niet tot nauwelijks financiële middelen ter beschikking worden gesteld. Ook al lijkt men daar (in het kader van het Lenteakkoord over bezuinigingen) nu enigszins op terug te komen, althans wat betreft het extra beschikbaar stellen van gelden voor de EHS. Mede gezien de door het rijk doorgevoerde bezuinigingen moge het duidelijk zijn dat sowieso extra financiën noodzakelijk zijn om bepaalde ontwikkelingen die men in een bepaald gebied wenselijk acht, te kunnen realiseren. Wat de voorliggende PRS betreft gaat het dan in het bijzonder om een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in de zogenaamde kernrandzones, het verbeteren van de recreatieve kwaliteiten in de zogenaamde 'geledingszones/recreatiezones' én het realiseren van bepaalde ecologische doelstellingen binnen gebieden die als 'Groene contour' zijn aangeduid. Die ontwikkelingen wil men dan vooral financieren met zogenaamd 'rood-voor-groen constructies/arrangementen'.

Alhoewel de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. niet bij voorbaat tegen 'rood-voor-groen' is, is zij - ook gezien ervaringen met o.a. het project 'Hart van de Heuvelrug' - wel van mening, dat alvorens men daartoe überhaupt over zou gaan, er toch eerst voor de betreffende gebieden een heldere 'gebiedsvisie' (met heldere kaders en spelregels) zou moeten liggen. Bovendien zou zo'n gebiedsvisie dan niet zomaar op basis van bestuurlijke afspraken tot stand moeten komen, maar moeten worden gebaseerd op een gedegen inventarisatie van aanwezige landschappelijke en ecologische kwaliteiten. Met name ten aanzien van de zogenaamde kernrandzones en ook geledingszones is het opstellen van een dergelijke gebiedsvisie nu (gelukkig) ook verankerd in de PRV, maar toch laat men daarbij o.i. nu veel te veel de regie bij de gemeenten. Ook biedt men daar veel te veel mogelijkheden voor stedelijke functies, waardoor o.i. eerder een bedreiging van reeds aanwezige kwaliteiten kan ontstaan dan dat de beoogde kwaliteitsimpuls wordt gewaarborgd. De regie zou dus, met name bij de hier voorliggende meervoudige opgaven, evenals bij realisatie ecologische doelstellingen binnen de 'Groene contour' - zoals overigens ook al onder het kopje: 'Sturing' is aangegeven - veel eerder bij de provincie moeten liggen, hetzij (gedelegeerd) naar de gebiedscommissies van de AVP-gebieden,.

Hoe dan ook moeten er ten aanzien van beoogde rood-voor-groen ontwikkelingen in de PRV veel hardere/concrete kaders, in kwalitatieve én in kwantitatieve zin, worden aangegeven, dan thans het geval is. Bij de behandeling van gegeven 'objecten'/thema's zal hierop nog nader worden teruggekomen.

Nieuwe functies voor stoppende bedrijven (lees: ruimte-voor-ruimte)

Ten opzichte van de gegeven regeling in het vigerende streekplan/structuurvisie is deze regeling o.i. nu toch sterk verruimd. Weliswaar was ook overeenkomstig het eerdere Streekplan ook 'maatwerk' mogelijk, maar allereerst diende bij het gebruik maken van die regeling in beginsel alle bebouwing te worden verwijderd en daarnaast werd slechts onder bijzondere omstandigheden de bouw van meer dan een woning toegestaan, juist ook om een verdere versterking van het buitengebied te voorkomen. Bovendien kan in de nu voorgenomen regeling ook nog eens van de gegeven maatvoering en saldering worden afgeweken, als sprake is van meer ruimtelijke kwaliteit, waarbij dan nog aan de gemeenten wordt overgelaten wat meer kwaliteit is.

Het zal duidelijk zijn, dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van mening is, ook gezien haar eerdere ervaringen binnen de gemeente Zeist, dat de thans gegeven regelingen veel te veel ruimte laten. In ieder geval acht zij het voor een zorgvuldige toetsing noodzakelijk, dat bij (bepaalde) ruimtelijke ontwikkelingen alsnog een toetsing, al dan niet d.m.v. een 'ontheffing', door de provincie plaatsvindt, zodat ook kan worden getoetst of daadwerkelijk aan de PRS/PRV gegeven (kwaliteits)eisen wordt voldaan (zie ook de PRV, art. 4.7, lid 2).

Stedelijke functies in landelijk gebied

Ook hier wil men aan niet agrarische bedrijven in het landelijk gebied een uitbreiding van de bebouwing (zomaar) toestaan van 20%, evenals een verdere uitbreiding als de economische noodzaak daarvoor zou zijn aangetoond. O.i. is dat totaal onaanvaardbaar, al helemaal als dat om niet aan landbouw gebonden bedrijven gaat.

Woningen landelijk gebied

Hierbij wil men feitelijk de bestaande maximale maat voor woningen in het buitengebied verruimen van 600 m³ naar 800 m³. Weliswaar was dat ook al mogelijk op basis van het vigerende 'PRV (Provincie Utrecht, 2009)', maar dan wel onder de voorwaarde dat uit een gemeentelijke thematische beleidsvisie blijkt dat een woning van een dergelijke omvang landschappelijk goed inpasbaar is (zie ook PRV (Provincie Utrecht, 2009), art. 4.3: 'Woningen landelijk gebied'). Bovendien was in de vigerende PRV bepaald dat gebouwen die in het verleden zijn opgericht om niet permanent te worden bewoond, maar wel als zodanig worden gebruikt, er een maximale inhoudsmaat van 250 m³ van toepassing is. Teneinde ongewenste ontwikkelingen te voorkomen zou de PRV dan ook overeenkomstig moeten worden aangepast.

Kernrandzones

Ook willen we nog even stil staan bij de kernrandzones. In deze zones lijkt men het eerdere beleid ten aanzien van de rode contour eigenlijk weer (grotendeels) los te laten door alsnog (zonder ontheffing) kleinschalige ontwikkelingen (inclusief een klein woonbuurtje of woonwijkje!) buiten de rode contour toe te staan ('ja, mits'). , waarbij de gemeenten dan tevens de ruimte krijgen om voor deze zones hun eigen (gebieds)visie te ontwikkelen (zie ook de PRV, art. 4.8). Dat biedt o.i. echter veel te veel flexibiliteit en zal naar verwachting ongetwijfeld tot een verdere verrommeling en versnippering van die gebieden aanleiding geven. Weliswaar wordt dan een 'Handreiking' in het vooruitzicht gesteld, die de gemeenten bij het opstellen van zo'n gebiedsvisie moet ondersteunen, maar een 'Handreiking' is nog geen 'Handleiding', respectievelijk 'Beleidslijn', waarvan dan een bindende werking uitgaat. In die zin zou die 'Handreiking' (met toetsingskader), dus gewoon in PRV moeten worden verankerd. Tevens is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van mening dat feitelijk ook wat kernrandzones betreft een bovengemeentelijke regie wenselijk is, aangezien het vaak toch om waarden van natuur (denk o.a. aan de EHS) en landschap gaat die boven het gemeentelijke belang uitstijgen.

Verder is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van mening, dat juist om ongewenste rode ontwikkelingen in de kernrandzones te voorkomen aldaar niet het 'Ja, mits-principe' zou moeten worden toegepast, maar gewoon zoals ook hiervoor al aangegeven, het 'Nee, tenzij' zoals dat thans in de vigerende PRV (Provincie Utrecht, 2009), Artikel 4.1, lid 5 is verankerd. Verder zou het o.i. niet zomaar mogelijk moeten kunnen worden gemaakt, al is dat dan onder bepaalde voorwaarden, dat binnenstedelijke functies, zoals benzinestations, sportvelden, brandweerkazerne of een bedrijf met uitbreidingsplannen, naar de kernrandzones worden verplaatst, waardoor deze zones feitelijk gewoon een verlengstuk van het binnenstedelijk gebied worden. Veeleer zou juist in deze zone de landschappelijke (en voor zover relevant recreatieve) kwaliteiten van de kernrandzone centraal moeten staan. In die zin zou die mogelijkheid tot uitplaatsing, zoals deze is opgenomen in de PRV, art. 4.8, lid 2, onder b. dus alsnog moeten worden geschrapt.

Voor zover de provincie dan toch vasthoudt aan haar beleid t.a.v. de kernrandzones zou zij in ieder geval o.i. concreet moeten aangeven welke zone daar dan ondervalt, aangezien anders een ware vrijplaats ontstaat⁷⁷. Ook zou in art. 4.8, lid 2, onder e alsnog de

⁷⁷ Wellicht wil men hier in de voor kernrandzones op te stellen 'Handreiking' nadere criteria voor geven, maar de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. is toch van mening, dat voor zover stedelijke gebieden direct grenzen hetzij aan waardevolle natuur, in casu EHS, hetzij waardevolle landschappen, deze gebieden zondermeer zouden moeten worden uitgesloten van rode ontwikkelingen, waarbij randzone Zeist-West als voorbeeld kan worden gegeven. In die zin zou o.i. toch een duidelijk relatie moeten worden gelegd met indeling in LG1 (lees: 'Stedelijk uitloopgebied'), LG3 (lees: 'Verweving van functies') en LG 4 (lees: 'hoofdfunctie natuur'), zoals deze Streekplan 2005-2015 was opgenomen.

voorwaarde moeten worden opgenomen dat bij ruimtelijke ontwikkelingen 'de aanwezige waterhuishoudkundige, ecologische (lees o.a.: EHS), milieu, en cultuurhistorische waarden niet (onevenredig) mogen worden aangetast en waar mogelijk worden versterkt'⁷⁸.

Landschap

Wat de bescherming van de binnen de provincie Utrecht voorkomende landschappelijke kwaliteiten (inclusief aardkundige waarden) betreft, is het de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. allereerst opgevallen, zoals ook hiervoor al gememoreerd, dat men in de voorliggende PRS/PRV de daartoe in de eerdere Streekplannen in het leven geroepen zogenaamde gebiedscategorieën: 'Landelijk gebied 1 t/m 4', die voor een bepaalde dynamiek stonden, heeft laten vallen. Daarnaast zijn de Nationale Landschappen die eerder op basis van de 'Streekplanuitwerking Nationale Landschappen' nader waren begrensd (inclusief het bijbehorende migratie-saldo nul) niet langer als zodanig in de PRS/PRV opgenomen⁷⁹. Wel is nu (mede als vervanging van de eerdere Nationale Landschappen) een zevental geografisch begrensde landschappen onderscheiden, te weten: Eemland, Gelderse Vallei, Groene hart, Rivierengebied, Utrechtse Heuvelrug, Nieuwe Hollandse Waterlinie en de Stelling van Amsterdam, waarvoor eveneens een aantal afzonderlijke Kwaliteitsgidsen zijn opgesteld.

Meer in het bijzonder zal het beleid dat door het rijk in de 'Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Min. Infrastructuur en Milieu, 2012)' is uiteengezet, er naar verwachting toe leiden, dat er vanuit de aangrenzende provincies (denk met name aan Gelderland en Flevoland) een extra instroom van woningzoekenden plaatsvindt. Dit zal zeker het geval zijn wanneer door het wegvallen van de beleidscategorieën 'Nationale Landschappen' en ook van 'Rijksbufferzones', daar provincie(s) in ruimtelijk beschermende zin niets tegenover stel(len) (zie ook: 'Ex ante evaluatie Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (PBL, 2011)' en ook de 'Plan-MER Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Royal Haskoning, 2011)'). In die zin wordt het door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dan ook van groot belang geacht, dat er d.m.v. een door de provincie Utrecht uitgestippeld stringent(er) ruimtelijk beleid ten aanzien van o.a. het landelijke gebied alsnog een zodanige sturing plaatsvindt, dat die extra instroom, dus een instroom die boven de natuurlijke in- en uitstroom uitgaat, alsnog wordt voorkomen. Indien een dergelijk aanvullend/vervangend beleid voor het wegvallen van de gegeven beleidscategorieën voor de provincie Utrecht immers niet plaatsvindt, zal daardoor de druk op de provincie Utrecht feitelijk (nog) groter zal worden, niet alleen op de stedelijke gebieden, maar ook op het landelijk gebied met (verdergaande) verrommeling en versnippering als gevolg⁸⁰. Daarnaast zal dan tevens in die aangrenzende provincies een versnelde krimp optreden met alle gevolgen voor de vitaliteit van die gebieden van dien. In die zin zou dus alsnog op de Visiekaart de Rijksbufferzone tussen de stadsgewesten Utrecht en Hilversum moeten worden aangegeven ,en op de 'Kaart Landschap' de Nationale Landschappen (inclusief bijbehorend 'migratiesaldo-nul') als verbijzondering van de Utrechtse Landschappen⁸¹.

De binnen het Utrechtse voorkomende/onderscheiden landschappen en de voor de onderscheiden landschappen kenmerkende kernkwaliteiten, zijn op zich wel expliciet vastgelegd in de PRV (zie ook de PRV, art. 4.9 en dan met name wat betreft de per onderscheiden landschap van toepassing zijnde kenmerkende kernkwaliteiten ook de: 'Bijlage kernkwaliteiten landschap'). Aangezien ook hierbij evenwel niet is aangegeven welke

⁷⁸ Vergelijk ook voorwaarde zoals deze aanvankelijk in het Voorontwerp, art. 38, lid 3, onder e ten aanzien van ruimtelijke ontwikkelingen in de geleidingszones was opgenomen.

⁷⁹ Die nadere begrenzing gold overigens niet voor de begrenzing van het Nationaal Landschap: 'Het Groene Hart' dat door het rijk in de Nota Ruimte al eerder nader was begrensd.

⁸⁰ Overeenkomstig de 'Ex ante evaluatie Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (PBL, 2011)' zal die druk zich dan binnen het Utrechtse met name manifesteren in de randen van het Groene hart en het Kromme Rijngebied.

⁸¹ Overigens wordt momenteel al wel een landelijk monitoringsysteem opgezet teneinde (de ontwikkeling) van de kernkwaliteiten van de Nationale Landschappen in beeld te kunnen brengen (zie ook het rapport: 'Uitwerken monitor kernkwaliteiten Nationale Landschappen (Alterra, 2012)').

ontwikkelingen/activiteiten binnen de betreffende landschappen al dan niet zijn toegestaan, terwijl dat bij de eerdere gebiedscategorieën Landelijk gebied 1 t/m 4 wel duidelijk het geval was, moet de nu gekozen ruimtelijke verankering van de binnen de provincie Utrecht aanwezige landschappelijke (kern)kwaliteiten o.i. uiteindelijk eerder stimulerend dan regulerend van aard worden geacht. In het bijzonder geldt dat voor de zogenaamde: 'Kwaliteitsgidsen Landschappen' die door gemeenten eerder als inspiratiebron dienen te worden gezien dan als (hard) toetsingskader.

Ook gezien de kwetsbaarheid van het landelijke gebied, evenals de daar binnen voorkomende landschappen (inclusief bijbehorende kernkwaliteiten), acht de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. het zodoende gewenst, dat alsnog allereerst op een zogenaamde 'Kwaliteitskaart' wordt aangegeven welke kwaliteiten in de onderscheiden deelgebieden aanwezig zijn, respectievelijk worden nagestreefd, en daarnaast deze op zogenaamde 'Gebiedsprofielen' nader worden geduid (zie voor een nadere duiding ook onder het kopje: '*Visiekaart*').

Daarnaast zou in de PRV, art. 9, niet alleen direct de Utrechtse Landschappen en hun kernkwaliteiten expliciet moeten worden verankerd, maar ook in art. 9, lid 3, dat bij eventuele ruimtelijke ontwikkelingen direct moeten worden getoetst aan de daartoe aan de in de Kwaliteitsgidsen Landschappen gegeven (toetsings)criteria/(kwaliteits)criteria⁸².

Natuur

In de PRS wordt een onderscheid gemaakt tussen de natuur binnen en buiten de zogenaamde EHS.

EHS en (robuuste) ecologische verbindingen⁸³

In de PRS wordt ten aanzien van de EHS aangegeven, dat daarbij wordt uitgegaan van het zogenaamde 'Akkoord van Utrecht'. Overeenkomstig dat Akkoord zal van de 6.000 ha waarvan oorspronkelijk sprake was 1500 ha worden uitbegrensd, 3.000 ha binnen een zogenaamde 'groene contour' worden geplaatst, waardoor feitelijk tot 2018 nog aan een opgave van 1508 ha wordt vastgehouden⁸⁴.

Zoals bij de provincie Utrecht bekend heeft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. ten tijde van de behandeling van het 'Akkoord van Utrecht' in de commissie RGW haar ernstige bedenkingen tegen dat het Akkoord bekend gemaakt, aangezien zij van mening is dat daardoor het natuurnetwerk en dus de biodiversiteit binnen de provincie Utrecht nog sterker onder druk zal komen te staan en daarmee tevens die binnen Nederland als geheel. Utrecht is immers niet alleen qua economische ontwikkeling en mobiliteit de 'draaischijf' van Nederland, maar tevens in ecologisch opzicht. Juist in die zin heeft Utrecht o.i. een belangrijke verantwoordelijkheid, met name ook voor de robuuste verbindingen die over haar grondgebied lopen, die o.i. nog belangrijker zullen worden naarmate de klimaatverandering voortschrijdt (zie in deze ook de rapporten: 'Robuuste verbindingen en klimaatverandering (Alterra, 2009)'; 'Adaptiestrategie voor een klimaatbestendige natuur (PBL, 2010)', evenals

⁸² Uiteraard kunnen naast de (fraaie) Kwaliteitsgidsen, ook de inmiddels voor diverse deelgebieden opstelde LOP's daar een belangrijke bijdrage aan leveren, zoals o.a. ook het 'LOP Kromme Rijngebied + (Brons en partners, 2009)', etc., evenals de Gebiedsvisies zoals deze voor de onderscheiden AVP-gebieden zijn opgesteld (zie o.a. 'Gebiedsvisie Heel de Heuvelrug (Programmabureau Heel de Heuvelrug, 2009)'), etc..

⁸³ Wat betreft de EHS is Nederland lange tijd gidsland geweest en is zij feitelijk daarmee ook een voorbeeld/grondlegger geweest voor het instellen van het Natura 2000-netwerk binnen Europa. Juist om ook het enorme belang van de EHS duidelijk te maken, ook voor de mens, kan worden verwezen naar het boek: 'Publiek geheim, het succes van de EHS (12 Landschappen et al, 2010)'.

⁸⁴ Een en ander overigens nog wel afhankelijk van de uitkomsten van het overleg zoals die thans tussen het IPO en de provincies plaatsvindt n.a.v. het 'Bestuursakkoord, Deelakkoord Natuur'... Wel is het voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. nog onduidelijk wat het recente Lente-akkoord over bezuinigingen, waarbij de eerder voorgenomen bezuiniging op natuur (gelukkig) deels is teruggedraaid, dan voor het 'Akkoord van Utrecht' betekent.

de folder: 'Natuur en klimaatverandering - Wat kan het natuurbeleid doen (Altera, 2006)'⁸⁵. Ook wordt feitelijk in de PlanMER aangegeven, dat een aangesloten natuurnetwerk van extra belang wordt geacht bij klimaatverandering, zij het dat de PlanMer daaraan voornamelijk geen conclusies/aanbevelingen lijkt te verbinden (zie ook 'PlanMER, pag. 20). Helaas wordt in het hoofdstuk in de PlanMER dat over (herijking van) de EHS gaat aan klimaatverandering geen bijzondere aandacht gegeven, terwijl dat o.i. nu juist wel van groot belang moet worden geacht.

Mocht de EHS uiteindelijk niet worden voltooid zoals aanvankelijk voorgenomen, dat zal dat naar verwachting betekenen dat Nederland niet aan zijn (Europese) verplichtingen zal kunnen voldoen (zie met name het rapport: 'Herijking van de EHS - Quickscan van de varianten (PBL, 2011)', Hoofdconclusies, pag. 6/7 en in het bijzonder de figuren 4.4: 'Natuurkwaliteit 2020' en 4.5: 'Duurzame Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten en typische soorten van habitattypen, 2020')⁸⁶. Juist ook aangezien binnen het Utrechtse de biodiversiteit al een rode kaart heeft (zie voor het overzicht ook: Duurzaamheidsmeting (Telos, 2010), de figuur op pag. 117), had het voor de hand gelegen, dat Utrecht binnen haar grondgebied, gezamenlijk met haar partners, gewoon de verantwoordelijk had genomen om de EHS zoals oorspronkelijk op basis van het 'BLNU/Streekplan Utrecht 2005-2015' was voorgenomen, ook te voltooien.

In de 'PlanMER' wordt dan wel de conclusie getrokken dat de provincie Utrecht op basis van de herijking (inclusief de kansen die de 'groene contour' biedt) dan wel naar verwachting aan zijn (Europese) verplichtingen zal kunnen voldoen, maar voor zover de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat heeft kunnen nagaan is dat alleen gebaseerd op een zogenaamd 'expert-judgement'⁸⁷. Teneinde hier evenwel een goed oordeel over te kunnen geven, acht de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. het evenwel gewenst, dat hierover alsnog door hetzij het PBL, hetzij Alterra een nadere (ex ante) evaluatie wordt uitgevoerd, zodat de daaruit voortkomende aanbevelingen ook echt in de voorliggende Structuurvisie kunnen worden meegenomen⁸⁸. Uiteraard onderschrijft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. wel de aanbeveling uit de PlanMER, dat (het verloop van) de biodiversiteit dient te worden gemonitord, zodat een tijdige bijstelling mogelijk is.

Wat betreft het voor de EHS van kracht zijnde 'Nee, tenzij-beginsel' heeft men dat in de PRV verankerd in art. 4.11. Voor zover de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat heeft kunnen nagaan is ten opzichte van de vigerende 'PRV (Provincie Utrecht, 2009)' de zogenaamde 'EHS-Saldobenadering' om voor haar onduidelijke redenen evenwel niet langer opgenomen (zie in de ook: PRV (Provincie Utrecht, 2009), art. 5.2, art. 6)⁸⁹.

Nu wordt het zogenaamde 'Nee, tenzij-beginsel' met name toegelicht in de PRS, waarin ook het daartoe relevante schema is opgenomen (zie ook de PRS, het schema op pag. 72). In de vigerende 'PRV (Provincie Utrecht, 2009)' is dat schema evenwel ook direct in de PRV verankerd, namelijk in de gegeven toelichting op art. 5.2. Om misverstanden te voorkomen

⁸⁵ Overigens is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. op zich niet tegen een herijking van de EHS, maar dan wel op basis van een ecologische grondslag en niet vanuit een bovenproportionele bezuinigingsdoelstelling.

⁸⁶ Zie overigens ook: 'Natura 2000 in Nederland - Juridische ruimte, natuurdoelen en beheerplanprocessen (PBL, 2011)'.

⁸⁷ Voorts heeft men eigenlijk bij de betreffende toetsing voornamelijk gekeken of de EHS, gezien 'Biodiversiteitskaart - Actuele kwaliteit (Provincie Utrecht, 2011)' wel op de goede plek ligt, terwijl het bij de EHS natuurlijk met name ook om gaat of het als 'natuurnetwerk' wel goed voor gegeven (doel)soorten kan functioneren, dus of gegeven doelsoorten ook (binnen provinciegrenzen) duurzaam kunnen voortbestaan.

⁸⁸ Zo is in het kader van de 'Corridor Leusderheide' al eens een nader onderzoek gedaan naar de effecten van de aanleg van het aldaar geprojecteerde ecoduct over de A-28 op het duurzaam voortbestaan van op de Utrechtse Heuvelrug aanwezige populaties van beschermde diersoorten (zie ook: 'Corridor Leusderheide (Altera, 2004)'. Daaruit kwam o.a. naar voren dat zelfs als de Utrechtse Heuvelrug geheel wordt ontsnipperd, dat dat met name voor de boomarter nog niet leidt tot een zogenaamde duurzame populatie, maar dat daarvoor een verbinding met het sterk duurzame habitatnetwerk van de Veluwe noodzakelijk is.

⁸⁹ Deze regeling was overigens nog wel in het Voorontwerp opgenomen, evenals trouwens de regeling m.b.t. kleinschalige ontwikkelingen, etc..

lijkt het de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in ieder geval gewenst om dat ook in de thans voorliggende PRV te doen.

Daarnaast is er kennelijk een duidelijke wijziging in het schema doorgevoerd, namelijk dat nu allereerst wordt gezien of met 'plussen en minnen', dus met zogenaamde 'mitigerende maatregelen', kan worden voorkomen dat bepaalde effecten significant zijn, terwijl dat feitelijk in het eerdere schema pas in stap 4 aan de orde was. Nog afgezien dat niet duidelijk is wat het zogenaamde 'plussen en minnen' nu voor een bepaalde situatie specifiek inhoudt, betekent dat dat men nu feitelijk met (bepaalde) mitigerende maatregelen kan volstaan, zonder dat eerst naar het grote openbare belang wordt gekeken als ook naar mogelijke alternatieven. Juist dat laatste acht de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. evenwel van groot belang om een aantasting van de EHS al bij voorbaat te kunnen voorkomen. In die zin zou o.i. dus gewoon het eerdere schema uit de 'PRV (Provincie Utrecht, 2009)' ook in de voorliggende PRV integraal moeten worden overgenomen⁹⁰.

Ook valt het op dat wat betreft het 'Nee, tenzij-regime' daarin nu niet langer het zogenaamde 'nabijheidsbeginsel' of externe werking is opgenomen. Wel wordt dan in de PRS aangegeven dat men de gemeente wil stimuleren bij ruimtelijke ontwikkelingen met die externe werking rekening te houden, maar dat biedt natuurlijk geen enkele juridische zekerheid. In die zin zou die externe werking o.i. alsnog gewoon in de PRV moeten worden verankerd.

Daarnaast wil men nu kennelijk ook het vereiste van een nader 'Nee, tenzij-onderzoek' achterwege laten als het om kleinschalige ontwikkeling gaat, maar de ervaring is dat zelfs een op het oog kleinschalige ontwikkeling toch tot significante effecten kan leiden. In die zin lijkt het in kaart brengen van eventuele effecten op basis van een zorgvuldig uitgevoerde inventarisatie en analyse toch de enige wijze om te kunnen beoordelen of van een significante aantasting van de EHS sprake is of niet. De EHS-tool/Nee, tenzij-beslisboom zoals deze recent door de provincie op het web is geplaatst om initiatiefnemers bij die toetsing terzijde te staan, is dan natuurlijk een mooi initiatief. In ieder geval is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. feitelijk van mening, dat ook de mogelijkheid tot 'herbegrenzen' bij kleine ingrepen gewoon ook letterlijk in de PRV zou moeten worden verankerd, dus niet alleen in de gegeven toelichting op art. 4.11, lid 3.

Meer in het bijzonder wil men het 'Nee, tenzij-regime' kennelijk niet langer van toepassing verklaren op zowel verblijfsrecreatie binnen de EHS, als op de landbouw (inclusief intensieve veehouderij), althans zou bij toetsing alleen nog rekening behoeven te worden gehouden met actuele natuurwaarden. Zo zou landbouw zich ook binnen EHS vrij kunnen uitbreiden, mits maar wordt voldaan aan generieke milieuwetgeving. Zoals ook de provincie bekend is, is nog steeds in veel natuurgebieden, waaronder niet in de laatste plaats de Natura 2000-gebieden, de belasting van met name ammoniak veel hoger dan de eisen die bepaalde biotooptypen daaraan stellen. In die zijn door de provincie in kader Wav ook de binnen de EHS gelegen '(zeer) kwetsbare gebieden' aangewezen (zie ook: 'Aanwijzigingsbesluit zeer kwetsbare gebieden Wav'). Ook wordt landelijk gewerkt aan zogenaamde 'Programmatie Aanpak Stikstof (PAS)' voor met name Natura-2000 gebieden. In die zin is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus van mening dat, gezien de effecten van de landbouw op de natuur, hetgeen overigens niet alleen voor ammoniak geldt, maar ook voor fosfaat, evenals voor verdroging, er binnen daarvoor kwetsbare gebieden van de EHS eerder extensivering dan intensivering landbouw zou moeten plaatsvinden.

Als we nu naar de 'Kaart Natuur' kijken dan valt natuurlijk allereerst op dat overeenkomstig het zogenaamde 'Akkoord van Utrecht' toch een relatief groot aantal gebieden is uitbegrensd, hetzij onder de zogenaamde 'groene contour gebracht'. Wat de uitbegrensde gebieden betreft, gaat het daarbij om vele ecologische verbindingen (EVZ's), die o.i. juist wezenlijk moeten worden geacht voor het evenwichtig en duurzaam functioneren van het natuurnetwerk zoals dat binnen de provincie Utrecht voorkomt. Daarnaast zijn ook (in het kader van de zogenaamde 'actualisatie' (?)) gehele gebieden waar ook verspreide bebouwing voorkomt, zoals o.a. Bosch en Duin, evenals grotere terreinen voor verblijfsrecreatie (o.a. Henschotermeer), kennelijk nu geheel uitbegrensd.

Wat betreft het uitbegrenzen van gehele gebieden is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o., zoals o.a. Bosch en Duin, van mening dat dat wel degelijk aanzienlijke consequenties voor de EHS

⁹⁰ Zie overigens ook het schema dat daartoe in de 'Spelregels EHS (LNV, 2007)' is overgenomen.

kan hebben. Zoals ook uit het zogenaamde 'Werkdocument Ecologische verbindingen (Provincie Utrecht, 1993)' kan worden afgeleid lopen er door Bosch en Duin meerdere ecologische verbindingen (zie ook het: 'Werkdocument Ecologische verbindingen (Provincie Utrecht, 1993)', Verbindingszone 18)⁹¹. Teneinde het functioneren van de betreffende verbinding te kunnen waarborgen is het in ieder geval van belang dat de bestaande bebouwing alhier niet verder wordt verdicht en dat dus het 'Nee, tenzij-beginsel' hier gewoon blijft voortbestaan. Voorts is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van mening, dat in ieder geval ook het Henschotermeer binnen de begrenzing van de EHS dient te blijven, aangezien daaraan wel degelijk bepaalde natuurwaarden kunnen worden toegekend.

Daarnaast valt het op dat op de 'Kaart natuur' de zogenaamde ecologische verbindingzones (EVZ's) nu in het geheel niet langer als zodanig op de kaart staan aangegeven. Als we evenwel duurzaam denken is dit dan alleen voor de mens en zijn activiteiten of is dat ook van toepassing op onze groene omgeving? Voor de (wegen voor de) natuur, de 'robuuste ecologische verbindingzones' of de meer regionale/locale ecologische verbindingzones en - corridors, betekent dit gewoon dat het noodzakelijk is, dat overal waar een ecologische corridor is gepland, deze in zijn geheel begrensd zou moeten zijn. Het is een doorgaande weg voor de dieren en net als bij doorgaande wegen voor de mens zorg je dat daar geen obstakels in voorkomen. Als er ergens door welke menselijke activiteit dan ook een deel van de corridor wordt versmald, geblokkeerd of er ineens totaal anders uitziet doordat er in de directe nabijheid woningbouw, verlichting, kantoor of bedrijvenpanden (inclusief agrarische activiteiten) is, dan voldoet zo'n corridor niet meer aan de eisen van de dieren⁹². Dieren vragen in tegenstelling tot onze verlichte wegen, juist onverlichte wegen met heel veel rustmogelijkheden (de zogenaamde: 'stepping stones'). Op alle plaatsen waar nu corridors zijn gepland en/of bedreigd worden, is het dan ook zaak ervoor te zorgen dat deze compleet zijn en blijven zonder (verstoring door) menselijke activiteiten. Gebruik daartoe de kaarten van het laatste 'Streekplan 2005-2015', evenals informatie van diegenen die weten waar de corridors liggen en daadwerkelijk door de dieren gebruikt worden en zorg dat dat op de kaarten komt die in deze PRS gaan komen⁹³. Op de huidige kaarten is te zien dat er wat betreft de doorgaande wegen voor de natuur nogal veel ten nadele van de natuur dreigt te veranderen. Het is geen duurzame leefomgeving voor dieren of een landelijk gebied met kwaliteit als we daarbij niet betrekken dat in zo'n gebied ook dieren moeten kunnen leven waar wij dan ook als mens en recreant van kunnen genieten.

Groene contour

Waar de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich verder met name zorgen over maakt, is over de ruimtelijke mogelijkheden die in de PRS worden geboden binnen die gebieden die als 'groene contour' zijn aangeduid. Daarbij gaat het dan allereerst om de (ruime) mogelijkheden die daarbinnen aan de landbouw worden geboden, evenals de optie om aldaar op basis van 'rood voor groen' natuur te realiseren (zie o.a. de PRV, art. 4.12, lid 3). Nu is o.a. een aanzienlijk gedeelte van de robuuste verbindingzone van het Valleilint en ook van de Groene ruggengraat binnen de 'groene contour' geprojecteerd (zie ook de kaart: 'Natuur'). Als daar ruime ontwikkelingsmogelijkheden worden geboden dan zal dat o.i. wel degelijk de toekomstige natuurdoelstellingen in gevaar kunnen brengen.

⁹¹ Zie overigens ook Verkenning groene corridor Bosch en Duin (Provincie Utrecht, 2003).

⁹² Zie voor eisen die diersoorten aan verbindingen stellen overigens: 'Handboek robuuste verbindingen (Alterra, 2001).

⁹³ Overigens wordt o.i. met name in het: 'Werkdocument ecologische verbindingen (Provincie Utrecht, 1993), evenals de diverse uitwerkingen in: 'Programma ecologische Verbindingszones, Deel 1 t/m 3 (Provincie Utrecht, 2003) een (vrijwel) volledig overzicht gegeven van de ecologische verbindingen (inclusief bijbehorende doelsoorten) die binnen de provincie Utrecht relevant moeten worden geacht. Voor bepaalde van die verbindingzones zijn inmiddels zogenaamde 'Inrichtingsbeelden' opgesteld, o.a. voor de Gelderse Vallei en ook het Kromme Rijngebied, waarin nadere richtlijnen worden gegeven hoe gegeven verbindingzones er in de praktijk qua inrichting uit zouden kunnen zien. In ieder geval zou voor verbindingen die provinciegrens overschrijdend zijn (denk aan: Groene ruggengraat, Valleilint) natuurlijk ook nadrukkelijk met beleid van die provincie ten aanzien van de betreffende verbindingen rekening moeten worden gehouden, zodat een aansluitend natuurnetwerk in die zin ook nadrukkelijk is gewaarborgd.

Duidelijk zal zijn, dat als men binnen die gebieden die zijn gelegen binnen de 'groene contour' de landbouw de mogelijkheid biedt hun bouwblokken te vergroten, dat het dan later extra moeilijk zal worden aldaar dan nog natuur te realiseren. Niet alleen vanwege de daar mogelijk mee gepaard gaande saneringskosten, maar ook gezien de milieubelasting. In die zin wil de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. ervoor pleiten dat de hier gelegen landbouwbedrijven geen uitbreidingsruimte wordt geboden, zeker als het om niet-grondgebonden bedrijven gaat, maar deze juist extra te stimuleren om te verbreden, met name op het gebied van groen-blauwe diensten.

Daarnaast kunnen er door 'rood voor groen' alsnog allerlei rode ontwikkelingen binnen de 'groene contour' plaatsvinden, waardoor het niet ondenkbaar is, zeker als het om ecologische corridors met een relatief geringe breedte gaat, zoals o.a. het Valleilint, dat deze alsnog met rood dichtslibben en dus hun functie voor de verspreiding van (plant- en) diersoorten zullen verliezen⁹⁴.

Juist vanwege mogelijk ongewenste effecten wil de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. er dan ook voor pleiten dat voor gebieden die deel uitmaken van de 'groene contour' nog eens zorgvuldig op basis van bij voorkeur een gebiedsvisie/gebiedsstrategie wordt gezien, hoe de natuurdoel(typ)en die die gebieden (van oorsprong) binnen de EHS hadden alsnog daadwerkelijk kunnen worden verwezenlijkt⁹⁵. Voor zover daar dan geen overheidsfinanciën voor beschikbaar zijn, zou daarbij o.i. dan in eerste instantie naar alternatieve financieringsbronnen moeten worden gezocht, zoals bijvoorbeeld via de gelden die door Streekrekeningen beschikbaar kunnen komen (vergelijk ook het: 'Streekfonds Utrechtse Heuvelrug') of via andere financiële arrangementen. Voorts zou bijvoorbeeld ook aan vereveningsfondsen kunnen worden gedacht, waarbij ontwikkelingen die in/nabij stedelijke gebieden zijn gepland, direct bijdragen aan de realisatie van natuur binnen de groene contour-gebieden. Ook zou o.i. d.m.v. een stimuleringsregeling (in kader van het GLB) moeten worden gezien of met name binnen deze gebieden vormen van (agraris) natuurbeheer kunnen worden gestimuleerd, dus groen-blauwe diensten waarmede in kader GLB een 'Groen-Blauwe Dooradering (GBDA)' kan worden gerealiseerd⁹⁶, zij het wel onder goede voorwaarden, zodat daarmee ook echt een bijdrage aan de natuur kan worden geleverd⁹⁷. In die zin is het dus om natuurdoelen (toch) te bereiken wel van belang ook naar nieuwe beleidsstrategieën te kijken⁹⁸, zij het dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van mening is dat de oorspronkelijke doelstelling, namelijk het realiseren van een aaneengesloten robuust natuurnetwerk daarbij niet op de achtergrond mag raken.

Juist om te voorkomen dat er binnen de gegeven groene contouren tegelijkertijd alsnog een vrijbrief voor allerlei rode ontwikkelingen gaat ontstaan, acht de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. het dus van groot belang dat ook hier 'gebiedsvisies' worden opgesteld, waarin niet alleen de te realiseren natuurdoel(typ)en worden aangegeven, maar ook een duidelijk toetsings-/beoordelingskader voor de eventuele ruimtelijke ontwikkelingen, niet alleen met betrekking tot de landbouw, maar ook voor eventuele 'rood-voor-groen arrangementen'. Dat

⁹⁴ In de PRV, art. 4.12 zou o.i. zodoende expliciet moeten worden opgenomen, dat met de beoogde ruimtelijke ontwikkeling dus 'rood voor groen' niet alleen de ruimtelijke kwaliteit wordt verbeterd, maar dat deze ook beantwoordt aan de Natuurdoelen zoals deze bijvoorbeeld voor een bepaalde gebied eerder in de Natuurgebiedsplannen/Natuurbeheersplan zijn vastgelegd. Voor zover het daarbij dan bijvoorbeeld om (robuuste) ecologische corridors gaat, zou tevens moeten worden vastgelegd, dat de betreffende verbinding tegemoet komt aan de eisen die aangegeven doel- of gidssoorten daaraan stellen.

⁹⁵ Vergelijk in deze ook de gebiedsvisie, zoals deze o.a. voor het programma 'Hart van de Heuvelrug' is opgesteld, zij het dat daaraan dan wel een goede landschapsecologische analyse (op basis van uitgevoerde veldinventarisaties) ten grondslag dient te liggen.

⁹⁶ Wellicht zou moeten worden gezien of de 'groen-blauwe diensten' juist binnen gebieden met een groene contour met voorrang zouden moeten worden ingezet teneinde hier de gewenste GBDA met spoed te realiseren (zie overigens ook lezing Paul Opdam in kader minisymposium: 'Natuurbeleid ramp of Redding' dat recent werd georganiseerd door PVDA Statenfractie en waarbij aan GBDO een belangrijke functie werd toegekend om eerder beoogde natuurdoelen alsnog te kunnen halen).

⁹⁷ Zo zou daarbij minimaal 5% van het boerengebied uit natuur moeten bestaan, aangezien investeringen overeenkomstig ecologisch onderzoek (o.a. WUR) anders zinloos zouden zijn.

⁹⁸ Zie overigens ook: 'Voorbij de EHS - Koers voor een nieuw natuurbeleid (Rijksadviseur voor het landschap, 2012)'.

voor het opstellen van dergelijke gebiedsvisies (inclusief toetsingskader) dan de provincie verantwoordelijk dient te zijn, ook gezien het bovengemeentelijke belang, zeker waar het gaat om realisatie 'Valleilint' en ook de 'Groene ruggengraat', spreekt voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. vanzelf⁹⁹.

Wat betreft 'Groene contour' zou dus in de PRV, art. 4.12 in ieder geval moeten worden opgenomen, dat (ook) voor deze gebieden (onder regie van de provincie) een gebiedsvisie (inclusief natuurdoel(typ)en) moeten worden opgesteld. Deze zou bij eventuele rood-voor-groen arrangementen centraal moeten staan. Meer in het bijzonder zou in de PRV, art. 4.12, lid 3, onder c in ieder geval moeten worden aangegeven dat de rode en groene ontwikkelingen per saldo leiden tot een verhoging van de 'groene ruimtelijke kwaliteit mede in relatie tot de te realiseren natuurdoelen'.

Eveneens zou in de PRV een 'wijzigingsbevoegdheid' moeten worden opgenomen die het mogelijk maakt gebieden die deel uitmaken van de 'groen contour' alsnog een aanduiding als 'EHS' te geven. Dat wordt dan met name van belang geacht voor die gebieden in de groene contour die deel uitmaken van het (voormalige) 'Valleilint' en ook de 'Groene Ruggengraat'.

Natuur buiten de EHS

Behalve binnen de EHS komen er natuurlijk ook buiten de EHS natuurwaarden voor, zoals de voornamelijk in het westen van de provincie gelegen weidevogelgebieden. Ook die waarden verdienen o.i. een bepaalde basisbescherming, die ook in de PRV zou moeten worden verankerd.

Nu wordt de (basis)bescherming van de natuur buiten de EHS aan de gemeenten overgelaten, maar de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. is van mening dat juist ook daarvoor de provincie gezien haar biodiversiteitbeleid een bepaalde verantwoordelijkheid draagt. Door de provincie is de '(Verklaring van de) Coalitie voor Biodiversiteit' niet voor niets (mede) ondertekend, hetgeen ook een bepaalde verantwoordelijkheid met zich meebrengt. Wat is gesteld ten aanzien van de basisbescherming voor de 'Natuur buiten EHS' geldt in het bijzonder ook voor weidevogels. Ook de weidevogelkerngebieden zouden dus gewoon alsnog op 'Kaart natuur' (zie overigens ook het Voorontwerp) moeten worden aangegeven en via de PRV een basisbescherming moeten krijgen.

In ieder geval zouden o.i. ook de bossen onder het ook voor de EHS van kracht zijnde 'Nee, tenzij-regime' moeten worden gebracht net als dat in het vorige 'Streekplan 2005-2015' (inclusief bijbehorende 'Handleiding bestemmingsplannen') het geval was.

Landbouw

Door de provincie Utrecht is inmiddels een 'Landbouwvisie' opgesteld, maar deze zou nog niet zijn vastgesteld. In ieder geval heeft het de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. wel verbaasd dat in de voorliggende PRS alsnog de mogelijkheid wordt geboden aan grondgebonden agrarische bedrijven om hun bouwvlak uit te breiden tot 2.5 ha, niet alleen binnen zogenaamde 'Landbouwkerngebieden' en 'Landbouwontwikkelingsgebieden (LOG's)', maar ook binnen zogenaamde 'Verwevingsgebieden' en kennelijk nota bene ook binnen 'Extensiveringsgebieden'. Zelfs wil men voor niet-grondgebonden agrarische bedrijven een uitbreiding tot 2.5 ha toestaan, zij het dan alleen binnen het zogenaamde Reconstructiegebied Gelderse Vallei-Utrecht Oost, maar aldaar dan niet alleen binnen de zogenaamde 'Landbouwontwikkelingsgebieden (LOG's)', maar zelfs binnen de aldaar als zodanig aangewezen 'Verwevingsgebieden'!

Weliswaar zijn aan de mogelijkheden die worden geboden tot uitbreiding, zowel van grondgebonden als van niet-grondgebonden agrarische bouwpercelen, in de PRV bepaalde voorwaarden verbonden (zie ook de PRV, art. 4.13), maar gezien de relatief kleine schaal van de binnen de provincie Utrecht voorkomende landschappen moet een dergelijke schaalvergroting o.i. zondermeer ongewenst worden geacht. Bovendien loopt Utrecht hiermede vooruit op de dialoog over megastallen zoals deze thans op rijksniveau (onder

⁹⁹ Zie wat betreft het opstellen van gebiedsvisies en het bijbehorende beoordelingskader ook hetgeen daar in eerste instantie in het Voorontwerp op pag. 80 over werd opgemerkt,

leiding van de Commissie Alders) plaatsvindt¹⁰⁰. Ook moet een dergelijke ontwikkeling strijdig worden geacht met het eerder door de Staten aangenomen burgerinitiatief, waarbij nog van een maximaal bouwvlak van 1.5 ha werd uitgegaan.

O.i. zou de provincie niet meer op een steeds maar verdere schaalvergroting in moeten zetten, maar juist op een verdere vergroening van het landbouwbeleid, analoog aan de voornemens van de Europese unie in het kader van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Dat biedt o.i. ook echt kansen om eindelijk ook binnen agrarische gebieden tot een verhoging van de biodiversiteit te komen (zie in deze ook het rapport: 'Greening the Common Agricultural Policy - Impact on de farmland biodiversity on an EU scale (PBL, 2011)').

Recreatie

Op zich is het natuurlijk goed dat binnen de direct aansluitend aan de grote steden Utrecht en Amersfoort geprojecteerde 'geledingszones/recreatiezones' wordt gedacht aan recreatieve uitloopmogelijkheden¹⁰¹. De Stichting Milieuzorg Zeist e.o. ziet het dan ook als zondermeer positief dat de provincie in haar ruimtelijk beleid op zich vast blijft houden aan de zogenaamde 'Recreatiegebieden in en om de Stad (RodS)', waarvan de gebieden die binnen dat kader inmiddels al wel zijn aangelegd tevens een hoge natuurwaarde vertegenwoordigen (vergelijk 'Nieuw-Wulven' nabij Houten)¹⁰². Op sommige plaatsen binnen die geledingszones (en eigenlijk ook kernrandzones) liggen echter ook wegen voor de natuur (bijv. ten oosten van Utrecht tussen Utrecht en De Bilt en Bunnik en Zeist)¹⁰³, dus gebieden die zeer kwetsbaar zijn voor ruimtelijke ontwikkelingen. Door gebruik te maken van de gebiedscategorieën landelijke gebied LG1, LG2, LG3 en LG4 kon in het vigerende streekplan nog sturing worden gegeven aan de activiteiten (zoals o.a. de aanleg van golfbanen) die in deze zones al dan niet gewenst waren, waarbij het belang van de recreant dan wel van de natuur het accent kreeg. Met het thans in de voorliggende PRS uitgestippelde beleid lijkt dat niet meer te kunnen en daardoor dreigt een deel van deze verbindingswegen voor de natuur in die geledingszones (en ook kernrandzones) in de gevarenzone te komen. Ook hier dus weer de (retorische) vraag: is er sprake van een duurzame leefomgeving als door deze plannen (een deel van) de dieren geen wegen meer hebben om aan hun voedsel te komen en dus direct bedreigd worden in hun bestaan? Weliswaar wil men dan kennelijk onder regie van het Architectuurcentrum Aorta een visie ontwikkelen op met name de in het PRS aangegeven geledingszone rondom de stad Utrecht, maar het is o.i. wezenlijk daarvoor dan heldere kaders aan te geven¹⁰⁴. Zo is dan nu wel de voorwaarde opgenomen dat door de gemeenten een gebiedsvisie zou moeten worden opgesteld ter ruimtelijke onderbouwing van bepaalde ruimtelijke ontwikkelingen, maar ook hier acht de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. het noodzakelijk dat daarbij door de provincie de regie wordt gevoerd. Meer in het bijzonder zou bij het opstellen van die gebiedsvisies dan rekening moeten worden gehouden met reeds bestaande visies/beeldkwaliteitsplannen, zoals het: 'LOP Kromme Rijngebied + (Brons & Partners, 2009)'/Beeldkwaliteitsplan Kromme Rijngebied (Brons & Partners, 2009)'. Daarnaast zouden in de PRV, art. 4.16, lid 5 alsnog - overigens in navolging van het Voorontwerp - de voorwaarden moeten worden opgenomen dat 'de aanwezige waterhuishoudkundige, ecologische, milieu, en cultuurhistorische waarden niet onevenredig

¹⁰⁰ Overigens heeft de Commissie Alders haar advies al wel uitgebracht (zie ook het rapport: 'Van Mega Naar Beter (Min. E, L & I, 2011)', maar heeft de verantwoordelijke staatssecretaris over de grootte van de stallen nog geen besluit genomen.

¹⁰¹ Overigens lijkt de naam 'Recreatiezone' o.i. volledig onjuist aangezien juist in deze zones van een meervoudige opgaven sprake is, dus zowel recreatie, als natuur en verbrede -(stads)landbouw.

¹⁰² Zie overigens ook het PCL-advies m.b.t. stadlandzones

¹⁰³ Zie voor een nadere beschrijving van de tussen De Bilt-Bunnik-Zeist gelegen ecologische verbinding/corridor ook de folder: 'Natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid-West, 2009)'

¹⁰⁴ Hierbij kan nog worden aangetekend, dat er feitelijk voor het oostelijke gedeelte van de binnen het Stadsgewest Utrecht aangegeven geledingszone in de loop van de tijd al diverse visies zijn ontwikkeld, zoals die in het kader van de Herinrichting Groenraven-Oost, maar ook het 'LOP Kromme Rijngebied + (Brons en partners, 2009)' en ook de 'Tuinen van Utrecht (Utrechts Landschap, 2009)'.

mogen worden aangetast en mogelijk versterkt', zodat in ieder geval bij ontwikkelingen nadrukkelijk ook met aanwezige waarden rekening kan worden gehouden.

3. Visiekaart en losse kaarten

Op de 'Visiekaart' zouden, zoals ook hiervoor al aangegeven, de 'koersen' landelijk gebied veel duidelijker/eenduidiger dan thans het geval is moeten worden aangegeven (vergelijk in die zin ook de Visiekaart uit het 'Voorontwerp').

Daarnaast zouden op de 'Visiekaart' niet alleen de provincieoverschrijdende economische relaties maar juist ook de ecologische relaties moeten worden aangegeven, zoals die van de 'Natte as/Groene Ruggengraat' en van het 'Valleilint'. Dat geldt ook voor aanduiding van het gebied tussen de beide stadsgewesten Utrecht en Hilversum als 'Rijksbufferzone', teneinde aldaar, nu het Rijk de verantwoordelijkheid voor wat betreft de beleids categorie Rijksbufferzones met het SVIR feitelijk bij de provincies heeft neergelegd, een ongewenste verstedelijking te kunnen voorkomen.

Ook zou in ieder geval binnen aangegeven 'Geledingszones' een duidelijk onderscheid moeten worden gemaakt tussen kwaliteiten zoals deze binnen bepaalde gebieden relevant moeten worden geacht, zodat bij de toetsing meer dan thans het geval is met die kwaliteiten rekening kan worden gehouden.

Teneinde een bepaalde sturing te kunnen geven aan de na te streven kwaliteiten, is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van mening, dat er aan de PRS/PRV alsnog een 'Kwaliteitskaart (inclusief bijbehorende 'Gebiedsprofielen')' dient te worden toegevoegd.

Op de kaart: 'Water' zou het voor de hand liggen dat daarop ook de belangrijkste rivieren/beken en plassen (inclusief de binnen de 'KRW' als zodanig aangewezen 'waterlichamen') binnen de provincie Utrecht wordt aangegeven, evenals de zogenaamde 'waterparels', zodat ook duidelijk is waar deze binnen de provincie Utrecht zijn te vinden. Zo kan ook beter een directe relatie worden gelegd met het Provinciale Waterplan, evenals de relatie met overige (sectorale) thema's zoals deze binnen de PRS aan de orde zijn.

Op de kaart: 'Cultuurhistorie' zouden in ieder geval binnen de stedelijke gebieden van Zeist niet alleen de gegeven buitenplaats-zones moeten worden aangegeven, maar ook de overige in cultuurhistorische opzicht waardevolle gebieden, zoals o.a. de villaparken (zie in deze ook de nota: 'Niet van gisteren (Provincie Utrecht, 2002)'). In die zin wil de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de provincie dan ook verzoeken gewoon de grenzen aan te houden zoals deze daartoe ook al op de bij het Streekplan 2005-2015 gevoegde kaart waren aangegeven en die feitelijk hun oorsprong vonden op de analyses in de rapporten: 'Niet van Gisteren (Provincie Utrecht, 2002) en met name in: 'Tastbare tijd (Provincie Utrecht, 2005)'.¹⁰⁵

Voorts zouden ook de waardevolle 'Agrarische cultuurlandschappen' van zowel Eemland/Eemland-Bunschoten-Oost als het gebied tussen Woudenberg en Veenendaal, dus dat van de 'Gelderse Vallei Centraal', op de gegeven kaart moeten opgenomen (zie ook voor een nadere toelichting de nota: 'Niet van gisteren (Provincie Utrecht, 2002)').

Op de kaart: 'Wonen en werken' wordt voorgesteld in ieder geval (voor)alsnog af te zien van de volgende als zodanig aangegeven uitbreidingslocaties: Vathorst-West, Rijnenburg, Hoef en Haag, Odijk-West en Woudenberg-Oost. Voor zover men daar op basis van de 'Duurzame Verstedelingsladder' toch aan vast zou houden, dan zou daarbij in ieder geval een bepaalde prioritering moeten worden aangehouden, ook om de druk op binnenstedelijk bouwen hoog te houden. In ieder geval zou o.i. moeten worden bezien of de 'Ontwikkellocatie A-12' niet uiteindelijk beter kan worden ontwikkeld dan de locatie Rijnenburg, niet alleen vanwege de ligging in het Groene Hart, maar ook gezien de relatief lage ligging van dit gebied.

Daarnaast zou in ieder geval de locatie Leeuwenhorst/Vierde kwadrant Den Dolder moeten worden heroverwogen. Dat geldt eveneens voor de locatie van 'Soesterberg-Noord',

¹⁰⁵ Zie voor ontwikkelingsgeschiedenis Zeist overigens met name de publicatie: 'Zeist door Tijd - Cultuurhistorische atlas (Volkers, K., 2011)'.

aangezien het hier om een locatie gaat waar (zeer) hoge natuurwaarden voorkomen. In ieder geval zou locatie 'Huis ter Heide-West' nog niet van een rode contour moeten worden voorzien. Weliswaar is daarvoor de 'Clusterovereenkomst Zeist III' door betrokken partners getekend, maar dienen daarvoor de planologische procedures (inclusief Streekplanuitwerking t.b.v. uitgebreide rode contour) nog wel te worden doorlopen. Met betrekking tot 'Werken' zou daaraan voor het bij station Driebergen-Zeist daartoe aangegeven 'Kantoren op Knooppunt' een minder prominente plek moeten worden gegeven, gezien de kwetsbare ligging binnen de Stichtse Lustwarande. Verder zou bij de rode contour van Amerongen nog niet vooruit moeten worden gelopen op het aldaar aan westzijde ter hoogte van de eng geplande bedrijventerrein, aangezien daarover de procedures feitelijk nog lopen.

Op de kaart: 'Verkeer en vervoer' zou in ieder geval ook de A-28 als 'Planstudieproject' moeten worden aangegeven, aangezien ook daarvoor de lopende procedures nog niet zijn afgerond. Op basis van de zienswijze die de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. heeft ingediend op het 'Inpassingplan Verbindingsweg Houten - A-12' zal duidelijk zijn dat zij geen voorstander is van het zogenaamde Rijsbruggerweg-tracé, dat o.i. aldaar tot een onevenredige aantasting van waarden van natuur en landschap zal leiden. Bovendien zijn er o.a. redelijke alternatieven voorhanden en wel in het bijzonder de zogenaamde 'Nul-plus-variant'. In die zin zou die weg o.i. alsnog moeten worden heroverwogen. Verder zou o.i. ook gezien gewenst kwaliteitssprong voor het OV binnen de regio in ieder geval aan de OV-lijnen een prominentere plek op de kaart moeten worden gegeven¹⁰⁶. Zo zou het voor de hand liggen dat in ieder geval ook op de kaart een vrijwaringszone wordt aangegeven voor de zogenaamde Stichtse Lijn. Wel blijft het voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. voorsnog onduidelijk waarom ter hoogte van Maartensdijk een 'OV-halte (spoorpotentieel)' is aangegeven. Onderzoek heeft immers inmiddels aangetoond dat een dergelijke halte niet haalbaar is, mede vanwege het beperkte aanbod aan reizigers. Met betrekking tot het stimuleren van de fiets zouden o.i. in ieder geval de zogenaamde (interprovinciale) snelfietsroutes op de kaart moeten worden aangegeven.

Op de kaart: 'Landschap' wordt (gelukkig) nu ook de 'aardkundige waarde(n)' van de Soester Eng als zodanig aangegeven.

Wel zouden o.i. alsnog op de kaart: 'Landschap' de eerder als zodanig aangewezen 'Nationale Landschappen' moeten worden aangegeven, eventueel met de aanduiding 'Provinciaal landschap', als nadere verbijzondering van de aangegeven Utrechtse Landschappen. Binnen die grenzen van die 'Provinciale landschappen' zou dan een stringenter regime kunnen worden aangehouden dan binnen de Landschappen waarin deze zijn opgenomen, zoals het waarborgen van het 'migratie-saldo nul' (zie in deze ook: 'Streekplanuitwerking Nationale Landschappen (Provincie Utrecht, 2008), Hoofdstuk 3.5: Migratiesaldo nul').

Wat de kaart: 'Natuur' betreft, daarop zouden in ieder geval ook de zogenaamde 'Natura-2000-gebieden' en ook de zogenaamde 'Natuurmonumenten' moeten worden aangegeven. Weliswaar maken deze gebieden een integraal deel uit van de EHS, maar van hun nadere aanduiding gaat wel degelijk een bepaalde attentiewaarde uit, ook gezien de externe werking die voor die gebieden (wel) relevant moet worden geacht.

Verder is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van mening, zoals ook hiervoor al onder het kopje: 'Natuur' aan de orde is gesteld, dat gewoon aan de EHS dient te worden vastgehouden zoals deze in het Streekplan 2015-2025 was vastgelegd, in ieder geval totdat op basis van een gedegen evaluatie duidelijk is wat de ecologische gevolgen van de doorgevoerde herijking van de EHS zijn.

Ten aanzien van doorgevoerde 'Actualisatie'/'Herijking' wil de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. er in ieder geval voor pleiten om Bosch en Duin in zijn geheel binnen de begrenzing van de

¹⁰⁶ Zie in deze overigens ook: 'OV +++ en de Kracht van Utrecht (Goudappel-Coffeng, 2009)', ook al kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich niet in alle OV-lijnen, die in pakket OV+++ van het BRU en ook in de Kracht van Utrecht zijn opgenomen, vinden mede vanwege de daarmee gepaard gaande effecten op aanwezige waardevolle natuur en landschappen.

EHS te houden. Door het gebied lopen enkele ecologische verbindingen (inclusief 'stapstenen') en als men nu het gehele gebied uit de EHS haalt, zal dat het functioneren van die verbindingen ernstig kunnen belemmeren. Wel is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. verheugd dat mede op basis van de inspraak op het Voorontwerp alsnog het gebiedje bij Zeist in de oksel van de Koelaan en de Waterigeweg is aangegeven, omdat dat gebiedje o.i. wel wezenlijk voor het ecologische functioneren van de aldaar aanwezige ecologische corridor moet worden geacht¹⁰⁷.

Mede gezien hun betekenis voor het functioneren van de EHS als geheel zouden op de 'Kaart Natuur' in ieder geval ook de zogenaamde EVZ's moeten worden aangegeven (vergelijk ook: 'Streekplan 2005-2015', Plankaart: 'Gebieden binnen de groene contouren'). Weliswaar zouden dan wel op de kaart de binnen de betreffende EVZ's gelegen begrensde gebieden zijn aangegeven, maar als een EVZ alleen nog uit een aantal zogenaamde stapstenen bestaat en niet langer doorlopend is, waardoor op de plekken die niet zijn begrensd allerlei ongewenste ontwikkelingen kunnen plaatsvinden, loop je het grote gevaar dat deze verbindingen dichtslibben met rode ontwikkelingen en uiteindelijk, ondanks eerder gedane investeringen, hun ecologische functie kunnen verliezen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de EVZ zoals deze ter zijde van de Biltse Grift op Streekplankaart: 'Gebieden binnen de groene contouren' was geprojecteerd (EVZ, nummer 10)¹⁰⁸.

Naast de EVZ's zouden ook de bijhorende faunapassages op de plankaart moeten worden aangegeven, aangezien ook deze als wezenlijk voor het functioneren van een ecologische verbinding moeten worden geacht. Dan gaat het niet alleen om de faunapassages/ecoducten zoals deze door het Rijk op basis van het MJPO binnen de provincie Utrecht over de rijkswegen zijn/worden aangelegd, maar ook om de provinciale faunapassages en dan in het bijzonder diegenen die nog moeten worden aangelegd, zoals onder de Utrechtseweg ter hoogte van de Werken van Griffenstein/Hessing én de Biltse Rading binnen de gemeente De Bilt.

Tenslotte zouden op de 'Kaart natuur' naast de waardevolle natuur buiten de EHS ook de zogenaamde weidevogelkerngebieden alsnog moeten worden aangegeven, mede gebaseerd op de Biodiversiteitskaart van de provincie Utrecht¹⁰⁹. Zoals ook hiervoor al is aangegeven verdienen ook deze natuurwaarden o.i. een actieve bescherming door de provincie, aangezien zij een belangrijke bijdrage leveren aan de biodiversiteit zoals deze binnen de provincie voorkomt.

Uitvoering

Positief is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in ieder geval dat de provincie wil komen tot een zogenaamd Integraal Gebiedsontwikkelingsprogramma (IGP), waarmee zij invulling wil geven (samen met partners) aan een integraal gebiedsgericht beleid met aandacht voor de meervoudige doelen zoals deze in een bepaald gebied relevant moeten worden geacht. Meer in het bijzonder vraagt de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich af of er in de voorliggende PRV ter uitvoering van het gebiedsgerichte beleid toch ook niet specifieke spelregels moeten worden opgenomen, analoog aan 'Uitwerkingsregels Hart van de Heuvelrug' in het vigerende Streekplan (zie ook het 'Streekplan (Provincie Utrecht, 2005), hoofdstuk 14.4'). Dat zou dan o.i. in het bijzonder relevant moeten worden geacht voor ruimtelijke ontwikkelingen in o.a. de Kernrandzones, Geledingszones en ook binnen de 'Groene contour'. Daarnaast lopen er nog steeds projecten in het kader van het Agenda 2010-programma 'Hart van de Heuvelrug' (o.a.: Huis ter Heide-West), dus ook in die zin is het o.i. relevant de betreffende regels alsnog in de PRV op te nemen.

Voorts wordt aangegeven dat men 'verevening' vooralsnog juridisch niet mogelijk acht, althans bij herstructurering. Bij tal van andere ontwikkelingen is dat evenwel wel mogelijk, zoals gebiedsontwikkeling, dus ligt het voor de hand juist daaraan in de PRS/PRV

¹⁰⁷ Zie in deze ook de publicatie: 'Deelgebied Zeist - Perspectief en inrichtingbeeld voor de ecologische hoofdstructuur (Grontmij, 2011)'.

¹⁰⁸ Overigens is EVZ 10: 'Oostbroek - Hollandse Rading' indertijd op onjuiste wijze op de Streekplankaart: 'Gebieden binnen de groene contouren' verankerd (zie voor nadere details ook het 'Werkdocument Ecologische verbindingen (Provincie Utrecht, 1993)').

¹⁰⁹ Zie in deze met name ook het rapport: 'Resultaten en toepassingen ecologisch onderzoek (Provincie Utrecht, 2011)'.

nadrukkelijk aandacht wordt gegeven, ook gezien de vele kansen die daar (overeenkomstig de Grex-Wet) wel liggen.

Tenslotte is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. op zich positief dat de uit PRS voortkomende 'uitvoeringsacties' ook duidelijk in een schema zijn uiteengezet, inclusief de op te stellen 'Handreikingen' voor zowel de infiltratiezones van de Heuvelrug en de beschermingszones van drinkwatergebieden, als ook voor de zogenaamde kernrandzones. Wel is zij van mening, dat de daaruit voortkomende beleidskaders/(spel)regels feitelijk bindend in de PRV zouden moeten worden verankerd.

4. Conclusie

Als we willen bereiken dat ook de volgende generaties nog kunnen genieten van een duurzame én groen dooraderde Provincie Utrecht, waar het voor de mens goed wonen, werken en recreëren is én het voor plant en dier een goede leefomgeving is, dan moet de voorliggende PRS/PRV o.i. op een aantal punten wezenlijk worden bijgesteld. In de bovenstaande zienswijze van de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. wordt daartoe een aantal aanbevelingen gedaan. Uiteraard zijn wij altijd bereid onze zienswijze en gegeven aanbevelingen nader toe te lichten.

Hoogachtend,

P. Greeven

B. de Wolf

Afzender: Stichting Milieuzorg Zeist e.o.

P/a: B. de Wolf

Kometenlaan 70

3721 JV Bilthoven